

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar

A szerző neve: Katona Gabriella

Ifjúságsegítő szak

A cserkészlet létjogosultsága napjainkban

Magyarországon

A témavezető neve: Bányai Sándor

megbízott előadó

Budapest, 2008

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés.....	3
2. Mért van szükség ifjúsági szervezetekre?	5
3. A cserkészlet történelme	7
3.1. Világ cserkész történelem.....	7
3.2. Magyar cserkész történelem.....	8
4. Mi is a cserkészlet?	14
5. A cserkészlet módszere	16
5.1. A lelkiismeretre hallgató folyamatos önévelés.....	16
5.2. A cselekedve tanulás	16
5.3. A kiscsoportos foglalkozás	17
5.4. A cserkészlet törvénye és fogadalma	17
5.5. Az állandóan ösztönző programok	20
5.6. A cserkészlet vezetője	21
6. Szükség van-e a cserkészletre?	23
7. Van-e különbség? Kutatási eredmény.....	30
8. Összegzés	37
Irodalomjegyzék.....	39
Mellékletek.....	41
1. Melléklet: A cserkész letjelöltpróbához és a cserkész próbához szüksége ismeretek	41
2. Melléklet: A kutatás során felhasznált kérdőív mintája:.....	53

1. Bevezetés

A dolgozatomban a cserkészettel fogok foglalkozni. Ez a mozgalom Magyarországon már közel 100 éve jelen van. Felmerülhet a kérdés bennünk, hogy vajon szükség van-e a mai megváltozott világban is erre a szervezetre. Lényegesek-e azok az értékek és elvek, amelyeket a cserkészlet közvetít vagy már teljesen elavultak az évek során. Véleményem szerint mindenképpen szükség van rájuk. Ezt az álláspontot támasztom alá a dolgozatommal.

Első feladatként a témához kapcsolódó szakirodalmakat gyűjtöttem össze, olvastam el és rendszereztem. Annak érdekében, hogy a témát gyakorlatban is megismerjem valamennyire, cserkészeket kerestem meg, akik készségesen segítettek mindenben és szívesen válaszoltak kérdéseimre.

Szükségem volt egy olyan csoportra is, akik a kutatásomhoz hozzájárultak válaszaikkal. Ezek a cserkészek a Prohászka Ottokár cserkészcsapat őrvezetői voltak. A válaszok összehasonlíthatósága érdekében olyan fiatalok válaszaira is szükségem volt, akik a cserkészettel semmilyen kapcsolatban nem álltak.

A kutatást nyitott kérdéses kérdőívekkel végeztem. Ennek a módszernek igen nagy előnye, hogy valójában azokat a válaszokat írhatják le a kérdezettek, amik megfogalmazódnak bennük. A válaszok különbözősége miatt azonban az elemzés meglehetősen nehéz feladat volt.

Elsőként az őrvezetői és a nem cserkészek által kitöltött kérdőívek egyes kérdéseire adott válaszokat csoportosítottam, így minden egyes kérdésre adott minden választ egyszerre vizsgálhattam meg. A válaszcsoportokból kiemeltem a gyakran említett válaszokat, majd a két csoport válaszait összehasonlítottam.

Néhány kérdésben igen érdekes válaszokat is kaptam, ezeket szó szerint idéztem is a dolgozatban.

A kutatás eredményét a 7. fejezetben részletesen leírom.

Az általam végzett kutatás reprezentatívnak nem tekinthető, mivel a minta igen kicsi volt. (12 őrsvezető és 12 cserkészettel eddig kapcsolatban nem álló fiatal töltötte ki a kérdőíveket.)

Ezen kívül az őrsvezetők is egyazon közegeből kerültek ki (a már említett cserkészcsapatból) és a nem cserkész fiatalok is, mivel őket az ismerőseim köréből választottam ki.

A dolgozatban elsőként azt vizsgáltam, hogy miért van szükség arra, hogy egy fiatal közösségbe tartozzon. Ez elkerülhetetlen, ha egy ifjúsági szervezetről írok.

Ezt követően áttekintettem a cserkészlet történelmét először globálisan, majd csak a magyarországi eseményeket. Ha egy témát vizsgálunk, elengedhetetlen hogy történelmi háttéréről rendelkezünk némi információval. A magyar cserkészlet világszerte kiemelkedő jelentőségű volt és ma sem elhanyagolható a magyar cserkészcsapatok teljesítménye.

Ezek után tömören, idézetek segítségével bemutattam, hogy a cserkészlet mit is jelent, mik a céljai, törekvései. Fontosnak tartom ezt, mivel kezdetben nehézséget okozott nekem az, hogy egészében lássam a cserkészletet.

A következő fejezetben a cserkészlet módszert vázoltam fel, hogy bemutassam, az egész mozgalom kulcsmotívumát. Ezen alapszik az egész sikeressége.

Ezt követően vizsgáltam meg azt, hogy valójában milyen olyan célokat tűz ki és tevékenységeket kínál a mozgalom, melyek miatt jótékony hatással van a gyerekekre, fiatalokra. Ez a fejezet a Magyar Cserkészszövetség Alapszabályában foglalt célokat veszi végig.

Majd az egész lezárásaként dolgoztam fel a Prohászka Ottokár cserkészcsapat őrsvezetőivel és a nem cserkészekkel is kitöltött kérdőíveket, melyben azt vizsgáltam, hogy milyen különbségeket figyelhetünk meg az életünket befolyásoló tényezőkkel kapcsolatban a két vizsgált csoport között.

2. Mért van szükség ifjúsági szervezetekre?

Az ember születésétől fogva társas lény. Ha végiggondoljuk az evolúciót rájöhethetünk, hogy ez a kezdetektől fogva így van. Akkor persze ennek a védelem és a könnyebb életben maradás volt az oka, de ha végiggondoljuk, ma is erről van szó, csak kicsit más megközelítésből.

Életünk során számtalan csoport tagjaivá válhatunk és válunk, melyek a perszonalizáció és a szocializáció folyamatát egyaránt segítik.

Az elsődleges ilyen közeg a család, melybe valamennyien beleszületünk (és az esetek nagy többségében születésünk után még hosszú évekig a tagjai maradhatunk). Ez a közeg gondoskodik életben maradásunkról, hiszen táplál, védelmez és példát mutat. Erre a példamutatásra szükség van az élet minden területén, kezdve attól, hogy tisztában legyünk azzal, hogy a tűz az forró, és könnyen végzetessé válhat a vele való játék, egészen addig, hogy egy állásinterjúra milyen ruhában megyünk és ott hogyan viselkedünk. Ezek nélkül az ismeretek nélkül életünk könnyedén veszélybe kerülhet, vagy zátonyra futhat.

A körülöttünk élő embereket figyelve és utánozva tanulunk meg mászni, járni, ülni és beszélni is. Később, amikor már fejlettebbek vagyunk megismerjük a viselkedési normákat, megtanuljuk a családunk szokásait és hagyományait és lassan alkalmassá válunk arra, hogy egy nagyobb közegben is helyt álljunk.

Ez az óvodai, majd az iskolai közösség, melyben már aktívan részt veszünk, nem csak mint, mintakövető egyén, hanem mint mintaadó is. Megtanulunk együttműködni kortársainkkal és szembesülünk a tanulás nehézségeivel és örömeivel. A tanórán kívüli szakkörök és sportkörök is beépülnek hétköznapijainkba. Ekkor még igen erősek a családi kötelékek, azonban egyre jelentősebbé válnak a baráti kapcsolatok. Ebben a korszakban már számtalan különböző példát látunk, amik közül választunk, hogy melyiket követjük. Ekkor válik gyakorivá például a csúnya beszéd is, de ekkor kezdhet gyermekünk olyan szabadidős tevékenységekbe is, mint például a sport vagy a zenetanulás.

Serdülőkorban elkezdődik a családról való leválás, az önálló véleménynyilvánítás és ekkor válnak legfontosabbá a kortárs kapcsolatok. A felnőtt minták elutasítása ezekben az években (12-19 éves kor között) a legnagyobb fokú.

Az útkeresés és a személyiség kiforratlansága miatt igen sok konfliktust hordoz magában ez az időszak. Jellemző még erre a korszakra a szervezetlen vagy felnőtt felügyeletől mentes csoportokba való tömörülés, divatos szóval élve a bandázás. Az ilyen közösségek tevékenységei gyakran ártalmatlan, parkban ücsörgésből és beszélgetésből állnak, de komoly verekedések és randalírozás is származhat belőle.

Ezek az életszakaszok igen nagy befolyással vannak a későbbi értékvilágra és életszemléletre. Az iskolában meglehetősen jól ellenőrzött és szabályozott a gyerekek és fiatalok élete azonban a már említett szervezetlen csoportokban nem. A lázadás, a kíváncsiság és az unalom számos veszélyt rejt magában, mely azonban megelőzhető lenne.

Ha egy fiatalnak megfelelő programokat ajánlanak fel, kisebb a valószínűsége, hogy egészségre károsan, illegális tevékenységgel vagy haszontalan, értelmetlen elfoglaltsággal tölti az idejét. Való igaz, hogy egy kamasznak nem túl vonzó egy olyan program, ahol felnőttek dirigálnak neki, ezért fontos, hogy ezeket a programokat korban, vagy mentalitásban a fiatalokhoz közel álló vezető tartsa, aki rugalmasan kezeli az időt és a résztvevők kíváncságát. (Ezen nem a káoszt és az anarchiát kell érteni, csupán az egészséges egyensúly meglétét.)

Ha létrehozunk egy olyan közösséget, amelyben a fiatal érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot talál, hozzá hasonló korú- és érdeklődésű fiatalok részvételével, megfelelően rugalmas, de fegyelmezni tudó programvezetővel az valószínűleg népszerű lesz.

Magyarországon az egyik legnagyobb tagsággal rendelkező ilyen ifjúsági szervezet a Magyar Cserkészszövetség, amely az 1989/90-es rendszerváltás óta töretlenül foglalkoztatja országunk gyermekeit, fiataljait, szem előtt tartva az idő múlását és ezzel összhangba hozva a cserkészetet.

3. A cserkészzet történelme

3.1. Világ cserkész történelem

A cserkészzet megálmodója és alapítója Robert Baden-Powell (a cserkészek csak Bi-Pi-ként emlegetik) 1857-ben, Londonban született.

A cserkészzet első csírája az 1899-es angol-búr háborúban pattant ki a fejéből, amikor Mafeking erődjének védelmét bízták rá. Az egyéves ostrom alatt Bi-Pi a fiatal fiúkból futárszolgálatot szervezett, egyrészt hogy lekösse a fiatalokat, másrészt pedig azért, hogy katonáit egyéb feladatokra tudja felhasználni. A fiatalok igen szépen teljesítették a rájuk bízott feladatokat. (Ekkor fogalmazódott meg Bi-Pi-ben az a gondolat, hogy ha a fiatalokra felelősségteljes munkát bízunk, az igen hasznos a jellemfejlődésükben.)

1900-ban, amikor hazatért, nemzeti hősként fogadták. 1899-ben kiadott katonai kézikönyvét (*Aids to Scouting*) igen hamar elkapkodták, melyet számos fiatalokkal foglalkozó szakember (pl. tanárok) előszeretettel használtak. Ekkor döntött úgy, hogy ír egy kifejezetten a fiatal olvasóközönségnek szánt könyvet is. Ez egy nevelési programot foglalt össze, melyet 1907. augusztus 1.-től 20 fiú részvételével ki is próbált a Brownsea szigeten. Erre azért volt szükség, hogy Bi-Pi a gyakorlatban is kipróbálhassa elméletét és megvizsgálja annak következményeit, hatásait. Ezt a táborot tekintik a cserkészzet kezdetének. 1908-ban megjelenik a *Scouting for Boys* című kötet. A könyv megjelenése után hihetetlen sebességgel terjedt Angliában a cserkészzet.

1909-ben Bi-Pi a cserkészeivel nyugat-európai körútra indul, hogy ott is népszerűsítse a cserkészzetet.

1910-ben Agnes Baden-Powell (Bi-Pi húga) vezetésével megalakul a leánycserkészzet.

A cserkészzet elterjedésével párhuzamosan megindult a cserkészvezetői képzés is (az első cserkészvezető képzés 1910-ben Londonban volt) és a cserkész-korosztályok is kibővültek a kiscserkész (7-10 év) és a rover (18 éves kor felett) korcsoportokra is.

A cserkészek 4 évenként ún. világdzsembori-kat tartanak, az első ilyenre 1920-ban Londonban került sor 5 000 cserkész részvételével.

1929-ben, a II. Világdzsemborin a magyarországi cserkészcsapatok a nemzetközi versenyben harmadik helyezést értek el Nagy-Britannia és az Amerikai Egyesült Államok után. Ezzel a teljesítménnyel szerzett jogot Magyarország a IV. Világdzsembori megrendezésére. (A III. Világdzsembori rendezési jogát Anglia kérte, mivel ekkor vált a cserkészlet „nagykorúvá”.)

A cserkészlet intézményi rendszerének központja, az 1920-ban megalapított Nemzetközi Cserkésziroda jogutódja, a Világcserekész Szövetség (World Association of the Scout Movement) és az 1928-ban megalakult Leánycserekész Világszövetség (World Association of Girl Guides and Girl Scouts). Ez a két ernyőszervezet foglalja magában a világon bejegyzett cserkészcsapatok valamennyikét. (A WOSM és a WAGGGS is koedukált szervezetek. A cserkészcsapatok akár mindkettőnek is tagjai lehetnek.)

Az évek múlásával számtalan konferenciát, dzsemborit és vezetői képzést rendeztek a világ legkülönbözőbb pontjain (Chile-től Norvégiáig), rengeteg könyvet adtak ki a cserkészetről, vezetőképzésről és nevelési elvekről. Az eredeti baden-powell elvek azonban szilárd alapját képezik a cserkészletnek még ma is.

Napjainkban mindössze 7 olyan ország van, ahol nem működnek cserkészcsapatok: Afganisztán, Kuba, Kína, Mianmar, Laosz, Észak-Korea és Andorra. Ezekből az első öt országban a cserkésztevékenységet tiltják.

3.2. Magyar cserkész történelem

Magyarországon a cserkészlet eszméi elsőként az 1909/1910-es tanévre kiadott Nagybecskereki Piarista Gimnázium értesítőjében tűntek fel. Ebben összefoglalva és lefordítva szerepeltek a baden-powell elvek. Számos katolikus és protestáns ifjúsági vezető úgy vélte, hogy ez az újszerű nevelési program kitűnően alkalmazható hazánkban is.

Az első magyarországi cserkészcsapatot 1910-ben hozták létre Szilassy Aladár kezdeményezésére. A következő évben megalakult a II. kerületi Kir. Katolikus Főgimnázium csapata is, majd ezt követően sorra jelent meg a többi csapat is elsősorban a nagyobb városokban.

A baden-powell elvek adottak voltak, azonban a különböző értelmezések miatt az egyes csapatok működésében és eszméiben voltak különbségek. A vezetőkben tudatosult, hogy csak úgy érhet el a cserkészlet komolyabb eredményeket, ha képesek meghatározni egy egységes és közös célt. Ennek az egységességnek az elérése érdekében született meg 1912. december 28-án a Magyar Cserkészszövetség Izsó Alajos, Papp Gyula, Megyericsy Béla és Sík Sándor vezetésével és ekkor szövegezték meg magyarul a baden-powell törvényeket is.

Még ebben az évben megalakult a cserkészlet vetélytársának számító Magyar Őrszem Szövetség, amely liberálisabb és világiasabb eszméket vallott. Bár a társadalmi támogatottságuk jelentős volt, a cserkészlet fejlődését nem tudták megakadályozni. Az őrszemesek néhány vezetőjének segítségével 1913 júniusában a két szervezet összeolvadt a Cserkész Őrszem Szövetséggé. (Ez az elnevezés sohasem terjedt el, az őrszem szó, hamar kikopott a köznyelvből.) Az együttműködés során a cserkészek irányították a lelki életet, az őrszemesek pedig a táborozásokat és toborzásokat vették irányításuk alá.

1913 márciusában került megrendezésre az első cserkésznap, melyet a Múzeumkertben tartottak a pesti csapatok részvételével. Bár a cserkészlet népszerűsége fölfelé ívelt, még mindig sokan ellenezték nevelési eszméiket. Ennek az ellenérzésnek az enyhítésére szervezték meg a vági tutaj utat, amely Kralovántól Komáromig tartó vándortáborozásként valósult meg.

Az 1914-ben kitört világháború a cserkészletre is hatással volt hazánkban. A szervezet központi vezetése akadályoztatottá vált, mivel számos vezető cserkész bevonult katonának. Ennek a helyzetnek a javítására 1917-ben megalakult a Magyar Cserkész Háborús Bizottság, melynek fő feladata a központi szervezés volt.

A háború vége után a Magyar Cserkészszövetség igen hamar, már 1918. december 1.-én újjáalakult, az országban uralkodó káosz ellenére. Nem sokkal ezután azonban feloszlatták a cserkészletet, mert annak elvi alapjai a

Tanácsköztársaság eszméivel összeegyeztethetetlen volt. A tilalom ellenére az előtte is aktív csapatok privát lakásokon titokban továbbra is találkoztak és folytatták a cserkésztevékenységet.

1919. szeptember 21-én a Tanácsköztársaság bukása után a Magyar Cserkészszövetség újrászerveződött és ismételten megkezdte szervező tevékenységét ám emellett új feladatokat is magára vállalt, mint a működési alapelvek lefektetését és a személyi kinevezéseket. Még ebben az évben hazánkban is megjelentek az első leánycserkész csapatok.

1920-ban indul meg a magyarországi vízicserkészet és ekkor kezdődik a kicserkész munka is.

1924-ben a magyarok elmentek életük első dzsemborijára, a II. Világdszemborira, amelyet Koppenhágában, az Ermelunden tisztáson rendeztek. Ez a dzsembori igen fontos volt a magyaroknak, mivel a háború után kialakult rossz közvéleményt esélyük volt megmászítani, és ez a magyar csapat sikeres és fegyelmezett viselkedésének köszönhetően sikerült is. A nemzetközi találkozó egyik legjobban szerepelt csapata a magyar volt, mind a versenyszámokban, mind pedig a versenyszámokon kívüli viselkedésben.

A dzsembori nem csak a külföldi csapatokban, de a magyar csapatban is igen pozitív nyomot hagyott. Egyre többekben tudatosult, hogy a külföldi szereplés az ország javára válhat, így számos rajt küldtek ki különböző külföldi csapatokhoz. A cserkészmunkát és -léte azonban Magyarországon is be akarták mutatni a nagyközönség számára, így jött az 1926-ban megrendezésre kerülő Megyeri Nagytábor ötlete.

A tábor létszáma nagyjából 10.000 fő volt, melynek törzsét a magyar csapatok alkották, azonban jelen voltak lengyel, német, olasz, angol és svájci csapatok is. Itt is, csakúgy mint Koppenhágában, derekasan helyt álltak a magyar csapatok. A szervezés magas színvonala és a tábor akadálytalan működése ismét elismerést váltott ki a külföldi vendégekből. A közvélemény is igen nagy érdeklődést tanúsított a tábor iránt, és a cserkészvezetőknek is igen sok tapasztalattal és tanulsággal szolgált. A Megyeri Nagytábor volt a húszas évek legnagyobb és legjelentősebb cserkészeseeménye.

A tábor igen nagy sikereket hozott, melyeknek köszönhetően 1927-ben létrejött a Hárshgyi Cserkészpark, a Cserkészház, a Cserkészbolt Szövetkezet és az Újpesti

Központi Vízitelep, melyek elősegítették a cserkészlet további töretlen sikerét és fejlődését.

1928-ban Parádon megrendezésre került az első leánycserkész világkonferencia, melyet maga Lord Baden-Powell of Gilwell és felesége Olave nyitottak meg. Ezen a konferencián alakult meg a Leánycserkész Világszervezet (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) amely azóta is a leánycserkészlet központi szervezeteként működik. Központi irodáját Londonban nyitották meg.

1933-ban Magyarországon, Gödöllőn megrendezésre került a IV. Világdzsembori, melyen 54 nemzet 26.000 tagja gyűlt össze. Az előkészületek már 1931-ben megkezdődtek a szervező és toborzó munkálatokkal. A tábor egyik fő célja az volt, hogy minél több országból jöhessenek cserkészek, hogy minél több nemzettel megismerkedhessenek a magyar fiatalok és fordítva, a másik cél nem a tábori program része volt, hanem az a felajánlás, miszerint a dzsembori után minden külföldi csapat egy tetszés szerinti magyar csapatnál vendégeskedhet. Ezzel bizonyosságot szerezhettek a külföldi csapatok, hogy Gödöllőn nem színházat látnak, hanem mindennapjaikat élő magyar cserkészeket. A dzsemborin Horthy Miklós kormányzó üdvözölte a külföldi cserkészeket, az itthoniaknak pedig felhívta a figyelmét a megfelelő viselkedésre. Ezek után az 1920-ban a világ főcserkészévé kikiáltott Lord Baden-Powell szólt a tábor lakóihoz és kihangsúlyozta, hogy a barátság és béke mennyire megfoghatkozik a világban, ezért kérte a cserkészeket, hogy szerezzenek barátokat. A gödöllői tábor táborparancsnoka: Teleki Pál volt. A tábor egésze sikeresen zajlott, ami köszönhető volt a megfelelő előkészületeknek, az időjárásnak és a szakmai hozzáértésnek. A Magyar Cserkészlet ismételten nagyot alkotott a IV. Világdzsemborival.

1939-ben a leánycserkészletnek is nagyszabású találkozója volt Magyarországon, melyet Pax Ting (béketanács) néven népszerűsítettek. Bár a háború már a kirobbanás szélén állt a világtalálkozó sikeresnek bizonyult, 10.000 leánycserkész vett részt rajta, ebből 4000 fő külföldi volt.

Az 1930-as évek végén megkezdődtek a cserkészlet elleni megmozdulások. A Parlamentben mondvacsinált okokra hivatkozva akarták felosztatni a szövetséget,

melyet Teleki Pálnak sikerült megakadályozni. Ezt követte az a kezdeményezés, hogy a levente mozgalommal olvadjon össze a cserkészlet, ezt azonban a szervezet képviselői leszavazták.

1940-ben Ábrahámhegyen megkezdődött az új próbarendszer kidolgozása. (A levente intézmény fokozatosan átvette a cserkészek próbaanyagát és vezetőképzési rendszerét.) Ekkor született meg az egyedülálló, kettős alappilléreken nyugvó nevelési rendszer, mely a Biblia és a haza szeretetén és tiszteletén alapult.

A próbaanyag sikerét azonban 1941. április 3-án Teleki Pál halála árnyékolta be. A tiszteletbeli főcserkésznek sokat köszönhetett a cserkészlet, és ezekben a szeszélyes időkben nélküle sebezhetővé vált az egész mozgalom. Immár védőbástya nélkül maradt a magyar cserkészlet.

Az 1940-es években egyre erősödött Magyarországon a német politika befolyása és ezzel párhuzamosan a cserkészlet militarizálódását is egyre többen sürgették. Ennek sikeresen ellenállt a mozgalom, azonban 1944-ben a Szálasi-kormány feloszlatta a Magyar Cserkészszövetséget.

Miután az országot „felszabadították”, szinte rögtön, 1945. február 4.-én megalakult az ideiglenes Cserkész Intéző Bizottság. A csapatok újra munkához láttak és megkezdték a cserkészmunkát. Nem sokáig folytathatták nyugodtan tevékenységüket, mert egyre erősebbek voltak azok a kezdeményezések, miszerint Magyarországon egyetlen szervezetbe kellene összefogni az ifjúságot. Ennek a kezdeményezésnek megpróbálták ugyan ellenállni a vezetők, de nem jártak sikerrel. Az 1946. július 22.-re összehívott közgyűlésen (ahol mindössze egyetlen cserkészkerület volt képviselve a kilencből) a Magyar Cserkészszövetséget Magyar Cserkészfiúk Szövetségévé alakították át és alapszabályait, törvényeit nagymértékben megváltoztatták. A cserkészlet ezután sem tudott önállóan működni, mivel a cserkészmunkához szükséges cserkészotthonokat lerombolták és a vezetőségben is csak olyan tagok kaptak működési engedélyt, akik vállalták, hogy a beolvasztást segítik munkájukkal.

Végül 1948. májusában kimondták, a Magyar Cserkészfiúk Szövetségének beolvadását az Úttörő Mozgalomba. Még ugyanebben az évben megszüntették a Leánycserkészletet is. Ezzel hivatalosan megszűnt Magyarországon a cserkészlet.

Az 1956-os események kapcsán még megpróbált újraéledni a cserkészlet hazánkban, azonban erre végül nem került sor.

Ezután 1989-ig csak titokban folyhatott cserkészmunka, privát lakásokon való találkozásokkal, igen magas kockázattal.

Az 1989/90-es rendszerváltás után ismét megalakulhatott a Magyar Cserkészszövetség és elkezdődhetett a cserkészmunka. Igen fontos volt ekkor a megfelelő vezetők képzése, így 1989-ben Zugligeten megindult az első vezető képző tábor, azonban még hosszú ideig vezetőhiány volt, amit az 1992-ben elindult folyamatos és hazai igényekhez igazított Gilwell parki hagyományoknak megfelelő vezetőképző park oldott meg.

1997-ben megrendezésre kerül az I. Országos Tiszti Konferencia, melyet további találkozók, konferenciák és képzések követtek. A cserkészlet töretlenül működik máig is országszerte.

2007 volt a cserkészlet 100. évfordulója, melyet országszerte színes programokkal ünnepeltek a cserkészcsapatok és Budapesten egy országos megemlékezésre is sor került 2007. április 27-29-e között, melynek lezárásaképpen a Normafánál fogadalommegújítást tettek a résztvevők.

4. Mi is a cserkészzet?

Ha meg akarjuk érteni a cserkészzet lényegét és fontosságát elsősorban tisztáznunk kell a cserkészzet fogalmát. Erről több meghatározást is találhatunk, ha kicsit tájékozódunk a témában.

„A „cserkészzet” kifejezés fiúk és lányok jó állampolgárrá való nevelésének rendszere a játék révén.”¹ írja Baden-Powell a Cserkészvezető című művében.

Sík Sándor a következőképpen fogalmazta meg a mozgalom mibenlétét: „A cserkészzet életrendezés, stílus, életforma. Egészre irányul, nem részletre. Nem mi, hanem hogyan... Elveit, ideáljait, gyakorlati programját mind másoktól vette: evangéliumból, nemzeti múltból, gyakorlati emberektől; a speciálisan cserkészti abban van, ahogyan összeköti és megvalósítja őket... A cserkészzet, valamennyi mellékágával együtt, lényege szerint pedagógiai mozgalom, amely elő akar készíteni a jó polgárságra.”²

A Magyar Cserkészszövetség Alapszabályában a következő meghatározást olvashatjuk a cserkészetről: „A cserkészzet valláserkölcsi alapon működő ifjúságnevelő mozgalom és életforma. A cserkészzet mindenki számára nyitott származástól, nemtől, társadalmi és vagyoni helyzettől, valamint felekezettől függetlenül. A cserkészzetben résztvevő személyek önkéntesen, saját szabad elhatározásukból tevékenykednek, a Szövetséggel, annak Alapszabályával és szabályzataival összhangban. A cserkészzet mentes a pártpolitikától, pártokat, képviselőket, képviselő-jelölteket nem támogat, és tőlük támogatást nem fogad el. A cserkészzet vállalja valláserkölcsi alapon álló küldetését a társadalomban, ezért felmutatja az általa képviselt értékeket a társadalom számára, megismerteti értékrendjét és keresi az együttműködés lehetőségeit minden olyan személlyel és szervezettel, akik vagy amelyek vele rokon alapelveket vallanak, és nem működik együtt azokkal a személyekkel és szervezetekkel, akik vagy amelyek célkitűzései ellentétesek a cserkészzet alapelveivel. A cserkészzet célját, alapelveit és nevelési módszereit a cserkészzet alapítója, Lord Baden-Powell határozta meg.”³

¹ Lord Baden-Powell: A cserkészvezető, Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége (ismeretlen fordító kéziratát az eredeti alapján átdolgozta: Illy József) 5.p.

² Dr. Várnagy Elemér és Dr. Páva István: Sík Sándor pedagógiája a „Fiatal Magyarország”-ban, A Janus Pannonius Tudományegyetem BTK Pedagógia Tanszék Kiadása Pécs, 1994. 4.p.

³ A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya, 2005. Budapest, 14.§/1.

Ezeket a megfogalmazásokat olvasva világossá válhat számunkra, hogy a cserkészlet nem egy természetjáró kör és nem is katonásdit játszó fiatalok klubja. A mozgalom célja tehát: „A fiatalok támogatása abban, hogy kibontakoztathassák teljes fizikai, szociális, szellemi és lelki adottságaikat, hogy jellemes egyéniségként egyházuknak, a helyi közösségeknek, a nemzetnek és az emberiségnek értékes, hasznos és felelősségteljes tagjai legyenek.”⁴

A cserkészlet tehát olyan nevelőmunkát folytat, melynek célja, egészséges, erkölcsileg szilárd és a társadalom számára hasznos fiatalok nevelése. Elsősorban az egyént és annak érdekeit tarja szem előtt, de igen hangsúlyos a közösségi munka és a közösségért tett szolgálat is, legyen az egy településen folytatott helyi jelentőségű tevékenység, vagy egy nemzetközi táborozás megszervezése. A fiatalban meglévő tehetség felkutatása és továbbfejlesztése az elsődleges cél.

⁴ Sík Sándor- Surján László: Magyar Cserkészvezetők könyve, Márton Áron Kiadó 1998

5. A cserkészmódszer

A cserkészmódszer kidolgozója Lord Baden-Powell. Lényegét tekintve a következő alapelvekből áll:

- ◆ „a lelkiismeretre hallgató folyamatos önnevelés,
- ◆ a cselekedve tanulás,
- ◆ a kiscsoportos foglalkozás (6-10 fős órs),
- ◆ a cserkésztvények és a fogadalom,
- ◆ az állandóan ösztönző programok (a próbarendszer).”⁵

5.1. A lelkiismeretre hallgató folyamatos önnevelés

A folyamatos önnevelés alatt azt kell értenünk, hogy a cserkész folyamatosan részt vesz céljainak kitűzésében, az ehhez szükséges módszerek meghatározásában, a fejlődése értékelésében. Folyamatosan vizsgálja személyiségét és azokat a pontokat keresi, amelyeket fejleszteni kíván.

5.2. A cselekedve tanulás

A cselekedve tanulás, a tapasztalatok útján szerzett ismeretek elsajátítását jelenti. Nem az elméleti oktatás módszereit alkalmazza (hiszen a fiatal egész délelőtt az iskolában ülve belefárad ebbe), hanem a közvetlen környezetben vizsgálja az adott dolgokat, legyen az egy növény, vagy egy népi hagyomány.

Igen fontos részét képezi a cserkészmódszernek a táborozás. Fontos ez olyan szempontból, hogy ekkor a cserkész mindentől és mindenkitől elszigetelve, kizárólag a cserkész szellemben nevelkedő társaival és vezetőjével van együtt. Ekkor fejlődik a legtöbbet, és akkor szerzi a legmaradandóbb élményeket. A táborozás néhány nagyobb országban (például az Egyesült Államokban) a vadonban való életben maradáshoz hivatott megtanítani, hazánkban nem találunk teljesen lakatlan és civilizálatlan területet, így Magyarországon a természettel való együttélés kapja a fő hangsúlyt.

⁵ A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya, 2005. Budapest, 17.§

5.3. A kiscsoportos foglalkozás

A kiscsoportos őrsi rendszer, az összetartást hivatott erősíteni. Ezek az őrök korosztályonként szerveződnek, saját programokkal és gyűlésekkel erősítik kapcsolatukat. Ennek a formai egységnek köszönhetően válik a cserkészlet gyakorlati és közösségi munkává.

Élükön az őrvezető áll, aki a csapatparancsnok nélkül végzi a rá kiszabott feladatokat a saját őrseivel együttműködve. Ez az őrsi rendszer nagyban hozzájárul a gördülékenyebb szervezéshez és a fiatalok felelősségtudatának kialakításához. (Egy-egy program vagy verseny keretein belül az őr tagjaiban tudatosul, hogy egyéni szereplésük nagyban meghatározza az őr teljesítményét is, és az őr egésze is kihatással van az egyén fejlődésére.)

5.4. A cserkésztvény és fogadalom

A cserkésztvényt és fogadalmat önként vállalják a cserkészjelöltek, ezáltal egyetértve, szívesen tartják be az ebben megfogalmazottakat. A cserkésztvény az alábbi pontokból áll:

- „1. A cserkész egyenes lelkű és feltétlenül igazat mond.
2. A cserkész híven teljesíti kötelességeit, amelyekkel Istennek, hazájának és embertársainak tartozik.
3. A cserkész, ahol tud, segít.
4. A cserkész minden cserkésztestvérének tekint.
5. A cserkész másokkal szemben gyengéd, magával szemben szigorú.
6. A cserkész szereti a természetet, jó az állatokhoz és kíméli a növényeket.
7. A cserkész feljebbvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik.
8. A cserkész vidám és meggondolt.
9. A cserkész takarékos.
10. A cserkész testben és lélekben tiszta.”⁶

Az első pontban foglaltak minden különösebb fejtegetést mellőzhetnének, ám szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy napjainkban az őszinteség már igen nagy

⁶ A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya (2005), Budapest, 18.§

értéknek és erénynek számít. Az őszinteség alatt értem nem csak a hazugságok mellőzését, hanem a félrevezetés, a megtévesztés és a félreérthető fogalmazás kerülését is.

Manapság igencsak elterjedt az a magatartásforma, mely a kellemetlen helyzeteket esetleges ferdítésekkel, kisebb nagyobb hazugságokkal kívánja elkerülni, így lényegesnek tartom azt, hogy ez szerepel a törvények között is.

A lelkiismeret tisztasága igen fontos az Istennel való kapcsolat miatt is.

A kötelességek teljesítése a tétlenség elkerülése szempontjából is igen lényeges, mivel igen sok fiatalra jellemző az, hogy plázákban céltalanul lófrálnak, vagy otthon ülnek és nézik a televíziót. A kötelességek teljesítésével fejlődik felelősségtudatuk, esetenként problémamegoldó képességük is és emellett igen nagy hasznára lehetnek a társadalmunknak, vagy szűk környezetüknek is. Az által, hogy ezt elvárják a cserkészektől vezetőik, már kiskorban is az aktív élet válhat a természetessé, mely nem csak munkából áll, hanem pihentető szabadidőből is, amit azonban aktív módon is el lehet érni. (Példának okáért egy kirándulás is igen pihentető tud lenni, a hétköznapi mókuskereke után.)

A következő pont a segítségnyújtás. Ha visszagondolunk a lovagkorra, már akkor is igen nagy erény volt a gyengék védelme, az elesettek segítése. A cserészek is hasonló elveket követnek. Segítenek egy balesetnél, akár elsősegélynyújtásról van szó, akár az illetékes mentőszervezet értesítéséről, maga a cserkész pedig segít a szülőknek abban, hogy gyermekeik minél többet kihozhassanak magukból és segítenek az egyháznak abban, hogy eljussanak a fiatalokig. Számtalan konkrét példát lehetne említeni még, attól kezdve, hogy a szegényeknek ételt osztanak, vagy hogy egy helyi jelentőségű terület vagy épület megóvásában részt vesznek.

A negyedik pont a testvériség eszméjét hangsúlyozza. Ebből fakad az egyenlőség eszménye, amely szintén már kicsit fakó napjainkban, hiszen a protekció, a kapcsolati tőke, a pénz, az iskolázottság és nagyon sok más befolyásolja azt, hogy ki meddig jut az életben (de ha nem akarunk ennyire negatívak lenni, akkor azt, hogy ki honnan indul az életben).

Azáltal, hogy a cserészek a testvériséget hirdetik, kölcsönös tisztelet, bizalom és megértés alakul ki közöttük, ami a közös munka jól működésének egyik alapfeltétele.

Talán ez is igen sokban hozzájárul ahhoz, hogy a cserkészet a világ szinte minden országában elismerten működik a mai napig is.

Az ötödik pontban megfogalmazott törvénynek van talán a legszorosabb kapcsolata a vallás által hirdetett eszmékkal. Azáltal, hogy magunkkal szemben szigorúak vagyunk, meglátjuk hibáinkat és ezek kiküszöbölésén fáradozunk, elkerüljük azt, hogy saját magunkat túlságosan tökéletesnek lássuk. Ehhez elengedhetetlen a folyamatos önfigyelés, amit a cserkész módszer részeként már említettem. A másokkal szembeni elnézőség fakadhat abból, hogy megtapasztalták, mekkora lelki erő kell ahhoz, hogy jellemükön változtassanak.

A következő pontban a környezet, a növények és állatok szeretete és védelme foglaltatik benne. Az erre való hajlam véleményem szerint a gyerekek többségében benne vannak és ebben csak meg kell erősíteni őket, és meg kell mutatni, hogy hogyan tudnak dolgozni, tenni azért, hogy a természeti értékek megmaradjanak. Ez azért is fontos a cserkészeknek, mert vallásos nézeteikből kifolyólag úgy vallják, hogy a természetet Isten teremtette és ezért védeniük kell azt.

A feljebbvalóknak való engedelmisség önkéntes, szabad akaratból történik. Ebben is nagy szerepe van a bizalomnak és a tiszteletnek, hiszen nyilván azért kell valamit teljesítenie vagy megtennie a cserkésznek, hogy azáltal fejlődjön vagy tanuljon valamit.

A vidámság és megfontoltság nem véletlenül került egy azon pontba. Vallási szempontból nézve a cserkész alapvetően azért vidám és boldog, mert életet kapott Istentől és az ő akaratának rendeli alá magát. Isten azt akarja, hogy a hithű emberek boldogok legyenek. Másrésztől egy olyan közösségbe, ahol az ember jól érzi magát valószínűleg jókedvvel megy. Azáltal, hogy a közösségben barátaival találkozik boldogság tölti el.

A megfontoltságnak azonban a vidámság és boldogság minden pillanatában jelen kell lennie. A megfontoltság nem lehet káros, hiszen csupán arról szól, hogy időt ad magának az ember arra, hogy végiggondolja, mi a helyes és mi nem. Ez a megfontoltság nagyon sok hibától megóvhatja a fiatalokat.

A takarékoság egy olyan tulajdonság, amelyet mindenkinek meg kellene tanulnia. Ez is olyan, amit az iskolában nem tanítanak, és ha nem megfelelő a családi példamutatás magunktól igen nehezen sajátítható el. A takarékoságnak gyakorlati haszna többek között az, hogy a táborozások alkalmával, nem 15 kilós felszereléssel kell indulni, hanem feleakkorával, és anyagilag is kevésbé megterhelő.

Ezen kívül nem árt figyelembe vennünk, hogy alapvetően a cserkészcsapatok anyagi keretei igen szűkösek, mivel gazdasági tevékenységet nem végeznek, a támogatások pedig nem mindig akkora mértékűek, hogy el lehessen pocsékolni azt.

Vallási szempontból előbbre helyezik a lelki értékeket, mint az anyagiakat, így valószínűleg kevésbé lesznek fogyasztók, mint azok a fiatalok akik abban mérik magukat, hogy hány új holmit vettek az elmúlt héten.

A testi tisztaság az alapvető emberi igény (általában). Része ez annak, hogy egészségünket megőrizzük, része ez a jó közérzetnek és elengedhetetlen, ha igényes társaságba vagy nagy csoportos rendezvényre megyünk. A tisztaság tehát egy alapvető emberi norma.

A lelki tisztaságot azért tartják fontosnak a cserkészek, mert Isten a lelkükön keresztül beszél hozzájuk, így azt mindig tisztán kell tartaniuk. Vétkeik szennyét őszinte bűnbánattal tisztíthatják ki lelkükből, hogy azután teljes tisztasággal áldozhassanak Isten előtt.

A cserkészfogadalom szövege: “Én, (*fogadalmat tevő neve*) fogadom, hogy híven teljesítem kötelességeimet, amelyekkel Istennek, hazámnak és embertársaimnak tartozom. Minden lehetőt megteszek, hogy másokon segítsek. Ismerem a cserkész törvényt és azt mindenkor megtartom.”⁷ A fogadalmat a cserkészek társaik előtt teszik le.

5.5. Az állandóan ösztönző programok

A programok attól válnak ösztönzővé, hogy az adott csoport életkorának és érdeklődésének megfelelnek. A programokat két nagy csoportba sorolhatjuk.

⁷ A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya (2005), Budapest, 20.§

Vannak a próbák (és különpróbák), amelyeken a cserkészek egyénileg vesznek részt. Ezeken a próbákon adhatnak számot megszerzett tudásukról. A próbák tartalma az iskolában nem, vagy csak érintőlegesen tanult fontos, gyakorlati ismereteket tartalmaznak, például: település történet, természeti értékei, kulturális intézményei, illetően, a Biblia ismerete, népdal, népi játék és hagyományok gyűjteménye, növényfelismerés és alkalmazás, elsősegély nyújtási alapismeretek, postai küldemények feladásának különböző módjai, tájékozódás a természetben különböző módszerekkel (iránytű, csillagok, Nap-állás) helyi földrajz, európai földrajz. Ezek mellett a mindenki számára hasznos dolgok mellett megtanulják a cserkész történelmet, a fontosabb személyiségek életét és tevékenységeit.

A különpróbákból egyéni érdeklődés szerint választhatnak a cserkészek. Tanulhatnak fadaragást vagy agyagozást, de akár elektronikai ismereteket vagy valamilyen sport elsajátítását is. Ezeknek a különpróbáknak elsődleges céljuk az, hogy a fiatalokat valamilyen szabadidős tevékenység felé orientálják, vagy később a pályaválasztásban segítséget nyújtsanak.

5.6. A cserkészvezető

A cserkészletben igen nagy szerepe van a cserkészvezetőnek, aki nem tanítani akarja a cserkészletet, hanem nevelni, és rávezetni arra, hogy hogyan képes a legkisebb felnőtt jelenlét mellett saját magát fejleszteni. (Ez a szemlélet elengedhetetlen a mai világban.) Így megtapasztalja a tanulás örömét és nem azért fog egy könyvet elővenni, mert azt meg kell tanulni, hanem azért mert érdeklő, szórakoztatónak találja és boldoggá teszi, hogy foglalkozhat az adott témával.

Fontos eleme a cserkészlet módszerének a példamutatás is. A gyerekek és fiatalok hosszú évekig példaképet keresnek és követnek (sokan jobb híján popsztárok vagy a médiában oly népszerű bajkeverők viselkedését utánozzák), így elengedhetetlen, hogy ez a példakép fejlődésük javát szolgálja. (Kézenfekvő lenne ugyan, hogy ez a példakép a családi körből legyen valaki, ám ez ma már nem jellemző, hiszen igencsak elszaporodtak a „szuper” emberek. Ez alatt értem a szupersztárt, a szuper modellt és a filmekből is nem egy szuperhőst választhatnak követendő példának gyermekeink.) Hogy mitől megfelelő példakép egy cserkész? Elsősorban

erkölcsileg szilárd, az életet szerető és óvó, a hazát tisztelő és védő, a munkát bátran vállaló és az emberekért dolgozni tudó tulajdonságai miatt. Természetesen minden vezető másmilyen és sajátos tulajdonságai is nagyban befolyásolják a munkáját, de ezek az értékek benne kell, hogy legyenek személyiségében.

Összegezve megállapíthatjuk, hogy a cserkész módszer egy igen gyakorlatias módszer, amely akár a nehéz koncentrációjú gyermekeknek is nagy segítséget nyújthat a tanulásban. A viselkedési problémákkal küzdő gyermekek fölösleges energiájukat olyan tevékenységekre fordíthatják, amelyek nem, hogy nem ártalmasak vagy károsak, hanem egyenesen hasznosak lesznek a gyermek számára.

6. Szükség van-e a cserkészetre?

Ennek a kérdésnek a megállapításához szükséges végigvennünk, hogy milyen tevékenységeket végez a cserkészet. Ha magunk nem rendelkezünk több éves cserkész múlttal akkor, ezt legkönnyebben úgy gyűjthetjük össze egy csoportba, ha megvizsgáljuk a Magyar Cserkészszövetség Alapszabályában megfogalmazott célokat és tevékenységeket.

Talán nem okoz meglepetést az eddig leírtak alapján, az a tény, hogy elsődlegesen jellemnevelő célokat láthatunk megfogalmazva: „A gyermekek és fiatalok – leányok és fiúk – nevelése és oktatása, a személyiség fejlődésének irányításával jellemes egyéniséggé, azaz emberebb emberré, magyarabb magyarrá nevelése a közösségben, valláserkölcsi alapon. El kívánja érni, hogy a fiatalok a helyi közösségeknek, a Nemzetnek és az emberiségnek értékes és hasznos tagjai legyenek. Ez a Szövetség elsődleges célja, amely további céljai eléréséért való tevékenységének is fontos szempontja.”⁸

Elgondolkodva azon, hogy vajon szükség van-e erre napjainkban a következő következtetéseket vontam le. Az elsődleges közeg, ahol jellemünk formálódik az a család. Ez az évezredek óta működő egység azonban nagyban megváltozott az idők folyamán. Ha csupán az elmúlt száz évre tekintünk vissza, megállapíthatjuk, hogy a háromgenerációs családmodellek visszaszorultak, napjainkban csak elvétve találunk rá példát. Ennek következményeként csupán a szülőkre hárul gyermekük felnevelésének mindennapi gyakorlata, a családi hagyományok átadása és a jellem kialakítása. A családokban a gyermekek száma is csökkent. Ez a csoportként működést és a kortársakkal való viselkedést befolyásolja. Ez a két tényező tehát, azt eredményezi, hogy a gyermek a családban sokkal kevesebb mintát lát, és valószínűleg a felnőtt jelenlét hiánya is erősödik, ami azt vonja maga után, hogy kevésbé van ellenőrizve és irányítva a gyermek fejlődése. Az egyszülős családok esetében a helyzet még rosszabb. Az egyetlen kereset sokszor nem elegendő a megfelelő életszínvonal biztosításához, így a szülő másodállást vállalhat, melynek következtében szintén csökken a gyermekével töltött idő mennyisége.

⁸ A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya 7.§

A gyerekek jellemnevelése az iskolában folytatódik, ám a közoktatási intézményekben már az oktatás vette át az elsődleges szerepet. A tananyag mennyiségének emelkedésével a tanárok és diákok terheltsége nő, melynek következtében a nevelésre fordítható energiák mennyisége csökken.

Az oktatási intézményekben történő nevelést az egyre jobban eluralkodó liberalizmus is nehezíti. A nyugatról érkező negatív mintákat a fiatalok pillanatok alatt megtanulják és másolni kezdik. A fiatalok egyre korábban hangoztatni kezdik jogaikat, holott kötelességeikkel gyakran nincsenek tisztában. A mostani törvényi keretek között a tanárok nevelői szerepe szinte lehetetlenné vált.

Ezt a gondolatmenetet követve világossá válhat számunkra, hogy a nevelői funkció mennyire hiányossá vált napjainkban.

Felvetődhet a kérdés bennünk, hogy miért szükséges az, hogy gyermekeink és fiataljaink jellemesek legyenek. A választ talán úgy tudnám megfogalmazni, hogy ha valakinek nincs szilárd jelleme, akkor szabad játékszere lesz bárkinek, felhasználható lesz bármire. Ez mind személyi, mind nemzeti és nemzetközi problémákhoz is vezethet.

Második célként az oktatási és kulturális célt fogalmazza meg az Alapszabály: „A Magyar Nemzet kulturális örökségének megóvása, történelmi hagyományainak ápolása, a közösségi művelődési szolgáltatás, a könyvtári szolgáltatás, az iskolarendszeren kívüli oktatás.”⁹

Én ezt is a jellem kialakulásának egyik alappillérenek tartom, mivel ahhoz, hogy valaki tisztában legyen saját magával, azzal, hogy honnan hová tart elengedhetetlen az, hogy saját nemzeti történelmét ismerje. Ezeket az ismereteket szerencsére tanítják a gyerekeknek és fiataloknak, még hozzá elég hosszú éveken át, azonban tapasztalataim szerint gyakorta csak átfutnak a tananyagon és megírják a dolgozatot az adott témából. Persze ismereteink ezek után lesznek a magyarság, mint nemzet múltjáról és jelenéről, azonban érzelmi kötődést igen nehéz így futtában kialakítani. Ezt hosszú beszélgetésekkel, várlátogatásokkal, szerepjátékokkal lehet létrehozni.

A kulturális örökségek és hagyományok ismeretét és megőrzését azért is tarthatjuk igen lényegesnek, mert ettől vagyunk különbözőek a többi nemzettől. Ahogyan a természet is attól gyönyörű, hogy hihetetlenül változatos, az emberi

⁹ Uo.

közösségekre is kivetíthetjük ezt. Ettől vagyunk egymás számára érdekesek és értékesek. Ugyan beléptünk az Európai Unióba, azonban ettől még nem lettünk formába öntött szürke egyen-figurák. Az egymástól való tanulás és az együttműködés a lényeges.

A célkitűzés második fele az igényes és hasznos szabadidő eltöltésére ösztönöz és a kisebb településeken megteremti ennek lehetőségét. Ha a gyermek már fiatal korában arra szocializálódik, hogy könyvtárba járjon vagy magyar esteken vegyen részt, várhatóan a későbbiekben is nyitott lesz ezekre a tevékenységekre.

A legtöbbször által ismert célkitűzések a környezet védelméhez, az állat- és növényvilág megismeréséhez és megóvásához kapcsolódnak. Valószínűleg azért ez a legismertebb tevékenységük, mert ez a leglátványosabb, ezzel találkozunk legtöbbször az utca embere. Pontos megfogalmazás szerint: „A Szövetség környezetvédelmi célja: Környezettudatos magatartásra nevelés. Közvetlen környezetünk és ezen keresztül az egész földön a környezet védelme, óvása, és az erre való nevelés. A Szövetség természetvédelmi és állatvédelmi célja: A zöld területek, a védett természeti értékek, a különleges rendeltetésű erdők és területek gondozása, továbbá a növény és állatvilág megismertetése, védelme.”¹⁰

Ezeknek az értékeknek a megóvása manapság már az iskolában és a médiában is egyre nagyobb szerepet kap. A szelektív hulladékgyűjtés és az elemeknek kihelyezett gyűjtőedények már egyre gyakoribb jelenségnek számítanak az egész országban.

Fontos, hogy a gyerekek megértsék, hogy milyen következményei lehetnek például a szemetelésnek. Fel kell hívni a figyelmüket arra, hogy ha mindenki csak egy kicsit jobban odafigyel erre a problémára, máris mennyit lehet javítani a helyzeten. Ezzel a szülő szemléletét is változtatjuk (ha szükség van rá), hiszen ha a kisgyermek szól az anyukájának, hogy elejtett egy zsebkendőt, lehet, hogy nagyobb hatást érünk el vele, mintha a közterület fenntartó teszi ugyanezt.

Az iskolákban már hallhatunk olyanról, hogy előadót hívnak a gyerekekhez, akik a globális felmelegedésről, vagy az árvizek kialakulásáról adnak felvilágosítást. Sokszor azonban még mindig csak egy 45 perces egyoldalú elbeszélést hallanak a gyerekek, amiből feltehetően, a téma iránt kevésbé fogékony gyermekfejek nem sokat őriznek meg a következő napra. Valószínűleg hatékonyabb lenne, ha a

¹⁰ Uo.

statisztikai adatok helyett inkább makettekkel illusztrálnák ezeket a folyamatokat és némi interaktivitást is belecsempésznének. (Találhatunk erre példát, de még nem ez az általános.) Sajnos azonban az ehhez hasonló ismeretek csak elméleti szinten jutnak el a gyerekekhez, például megtanulják egy könyvből a növények nevét és részeit. Ha a fiatal szakirányú iskolát választ, többet megtapasztalhat ezekből a dolgokból, azonban túlsúlyban még ekkor is az elmélet lesz.

A gyerekek márpedig sokkal jobban tanulnak, ha mindent megtapogathatnak, megszagolhatnak, tapasztalatokat gyűjthetnek az adott dologról. Ha egy csalánt a kezükbe adunk, hogy vizsgálják meg tüzetesebben és eközben megcsípi őket valószínűleg legközelebb már messzire elkerülik a növényt. A hangsúly az élményeken van.

A cserkészpróbák során a gyerekeknek ugyan szintén számot kell adniuk tudásukról, ám azokat gyakorlati foglalkozásokon sajátították el és gyakorlatban kell róla számot adniuk. (Az erdőben kell megnevezni 5 fát, nem pedig képről.) Így a gyerekek többsége sokkal lelkesebben „ül” le megtanulni az adott témát.

Magát a „tananyagot” tekintve kifejezetten hasznos ismeretek tartoznak azok közé az ismeretek közé, melyeket a cserkészpróbákon számon kérnek. Ilyen például a fák és bokrok felismerése levél vagy kéreg alapján, herbárium készítése, a fontosabb gyógynövények felismerése és alkalmazásának ismerete, erdei gyümölcsök ismerete, a hazai vadállatok életmódjának ismerete, madáretetés szabályainak ismerete. Ezek közül az ismeretek közül nem gondolom, hogy bármelyik is rosszul jönne egy gyereknek kalandozása közben.

A következő célt szintén a szilárd jellem és magyarságtudat létrejöttéhez tudnám kapcsolni. Ez „A Szövetség műemlékvédelmi és hagyományörző célja: Hazánk és az emberiség épített környezetének, műemlékeinek, és az egyes tájak sajátos jellegének védelme, a népi, történelmi, művészeti hagyományok ápolása és védelme.”¹¹

A cserkészek az elsők között tanulják meg a településükön található műemlékek elhelyezkedését és történelmi jelentőségét. Gyakorlatban pedig igyekeznek az adott épületet megóvni mind a természeti, mind az emberi kéz pusztításától.

Elsajátítandó a sikeres cserkészpróba eléréséhez az adott település környékének növényvilágának ismerete és nagy hangsúlyt kap a magyar művészet ismerete is.

¹¹ Uo.

Úgy gondolom, hogy ez utóbbi az általános műveltséghez tartozik, azonban nagyon sok gyermek, fiatal és felnőtt igen műveletlen például a képzőművészetben. Külföldi turisták néha jobban tisztában vannak Munkácsy Mihály munkásságával, mint mi magyarok.

A népi hagyományok tesznek különlegessé minden nemzetet, a történelmünkhöz tartozik, mégis kevesen jártasak benne. Ezeknek a hagyományoknak az elfeledése a magyarságtudat elgyengüléséhez vezethet.

„A Szövetség egészségvédelmi és sport célja: A fiatalok egészséges életre való nevelése, az ifjúság mozgáskultúrájának fejlesztése, az amatőr szabadidő-sport, a tömegsport, a turisztika.”¹²

A fiatalok körében egyre fiatalabb korban jelennek meg az egészségkárosító magatartásformák, kezdve a cigarettától egészen a kábítószerekig. Ez szintén mind egyénileg, mind országosan is negatív hatásokkal jár. Emellett a magatartásforma mellett szintén probléma az, hogy fiataljaink igen nagy hányada nem sportol, így állóképessége és életszínvonala romlásnak indulhat. Teljes mértékben egyet értek azzal a közhellyé vált mondással, miszerint „Ép testben ép lélek” lakozik. Ennek eléréséhez vagy megtartásához szükséges a sport is. A cserkészlet a fiatalok mindennapjaiba beépíti a sportolást és annak szeretetét. Talán erre a tevékenység igaz a leginkább, hogy ha valaki egyszer rászokik és mindennapjaihoz nő, akkor az szinte egész életében úgy is marad. A gyerekekkel a testnevelést kiskorban kell megszerettetni. (Ehhez az iskolai testnevelés órák nem mindig és nem mindenki számára biztosítják a megfelelő táptalajt. Egy rosszul sikerült gyakorlat vagy tanári-diáktársi reagálás és egy életre gátlásossá válhat a gyermek.)

E cél szerinti tevékenysége keretében megismertetik a gyerekekkel az élettani működés folyamatait, a kisebb sebek ellátását (például vízhólyag, horzsolás) és elsősegély nyújtási ismereteket is oktatnak. Erre az életben bármikor nagy szükségük lehet, legyen szó akár a jogosítványhoz szükséges elsősegély vizsgáról, vagy akár éles helyzetekről.

Napjainkban már egyre elterjedtebb, hogy órai keretek között is találkoznak az elsősegély nyújtási ismeretekkel a gyerekek és fiatalok, ami igazán nagy előnyükre válhat.

¹² Uo.

A következő célmeghatározás: „A Szövetség szociális, valamint gyermek- és ifjúságvédelmi célja: A hátrányos helyzetű fiatalok, családok és rászorulóknak segítése, életminőségük javítása, közösségek létrehozása és fejlesztése a gyermekek és az ifjúság számára értékek felmutatása, pozitív viselkedési minták közvetítése, valamint az üdültetés, a hasznos szabadidő-tevékenység elősegítése.”¹³

Magyarországon bár igen kiterjedt a szociális háló, sokan mégsem tudnak megfelelő körülményeket biztosítani saját maguk és családjuk részére. Ennek a problémának a feloldására igen sok kormányzati és civil kezdeményezés is született.

A cserkészlet, mivel non-profit szervezet, anyagilag kevésbé tudja támogatni ezeket a hátrányos helyzetű családokat és fiatalokat, ám biztosítani tudja nekik a csökkentett költségű vagy teljes mértékben költségtérítéses tagságot, a programokon való részvételt vagy a táborozást. Ez azért is lényeges, mert így az anyagilag rosszabb helyzetű fiatalok sem szorulnak ki az igéyes szórakozásból és a közösségi életből.

Utolsó célként a következőt olvashatjuk: „A Szövetség euro-atlanti integrációs és kisebbségvédelmi célja: Hazánk, valamint az Európai Unió országai, a környező államok és más országok fiataljainak megismerése, a magyarországi és a magyar nemzetiségek segítése.”¹⁴

Ahhoz, hogy termékenyen együtt dolgozhasson két csoport, elsősorban a minimális ismeretséget kell kialakítani köztük. Ez nagyban kivethető az országok kapcsolatára is. Amennyiben két ország megismeri egymás történelmét, úgy esetleg könnyebb belátni, hogy miért hoz olyan döntést, ami egy másik ország számára teljesen érthetetlen.

Ehhez a célkitűzéshez kapcsolnám a negyedik cserkészttörvényt, amely így hangzik: „A cserkész minden cserkésztestvérének tekint.” Ez nem csak országon belül van így, hanem az egész világon. Azáltal, hogy a különböző országok cserkészei néhány évente összejönnek egy hatalmas táborozásra, ahol egymás mellett laknak, megismerve egymás kultúráját, gondolkodását és életmódját, annyit lehet tanulni másokról és saját magunkról is, amelyet könyvekből vagy filmekből jóval

¹³ Uo.

¹⁴ Uo.

több idő alatt lehetne. Ez megint az élménypedagógiához kapcsolódó módszer, amely szinte teljesen átszövi a cserkészzet egészét.

A magyarországi és magyar nemzeti kisebbségek segítségével az esélyegyenlőséget próbálja meg helyre állítani, ezen kívül a kapcsolatépítésben és kapcsolattartásban is szerepe van. (Például a táborozások során külföldi magyar csapatokat is meghívnak.) Szintén lényeges, egymás helyzetének a megismerése legyen szó bármilyen kisebbségről. Ha a fiatalok egymással kapcsolatba kerülnek a sztereotípiák lerombolhatóak, ezáltal a szegregáció mértéke csökkenhet.

Az itt feltüntetett célok és tevékenységek alapján megállapítható, hogy a cserkészzet azon túl, hogy igényes szabadidő eltöltési lehetőséget nyújt a fiataloknak, számtalan olyan ismeretet is közvetít, amelyek a mindennapi életben és a jellem kialakulásában igen meghatározó lehet.

Ma, amikor már az élet minden területén versenyhelyzetbe vagyunk kényszerítve (másokkal és magunkkal egyaránt) igen nagy előnyünk származhat abból, ha olyan dolgokat is készségszerűen birtoklunk, melyeket esetleg kortársaink, barátaink nem. Manapság már nem elég tudnunk azt, amit elvárnak tőlünk. Ahhoz, hogy érvényesülni tudjunk, ennél többre van szükség.

Ezekon kívül lényegesnek tartom kihangsúlyozni, hogy a cserkészzet önkéntes alapon működik. Így aki belépett és cserkész tevékenységet valaha végzett, valószínűleg azért tette, mert örömét lelte benne. Ez szintén nem elhanyagolható szempont.

7. Van-e különbség? Kutatási eredmény

A kutatásban azt próbáltam meg kideríteni, hogy van-e, (és ha igen, mekkora) különbség a cserkészmuлтtal rendelkező és a cserkészmuлтtal nem rendelkező fiatalok gondolkodásában. A kérdéseket (lásd. 2. sz. melléklet) igyekeztem úgy megfogalmazni, hogy tág tere legyen a válaszolónak, így elkerülve azt, hogy befolyásoljam az eredményt.

Az első nagy különbséget már a legelső kérdésnél felfedeztem. („Mitől függ, hogy egy fiatal tartozik-e közösségbe?”) Az őrvezetők fele úgy gondolja, hogy a közösségbe tartozás főként a szülőktől függ, vagy nekik nagy beleszólásuk van ebbe. Attól, hogy elviszik-e a gyermekeiket különféle programokra vagy hozzájárulnak-e ahhoz, hogy gyermekeik szervezett programokon vegyenek részt.

A nem cserkész fiatalok elsődlegesen az egyéni döntést és a jellemet említették fő tényezőként. A szülők beleszólását mindössze egyetlen válaszoló említette. Szerintük attól függ, hogy tartozik-e valaki közösségbe, hogy mennyire alkalmas a közösségi életre tulajdonságai alapján, tehát „Attól, hogy tud-e beilleszkedni, tud-e alkalmazkodni és tud-e kompromisszumot kötni másokkal illetve másokért.” Nyilvánvalóan ez igen fontos tényező, hiszen ezeknek a tulajdonságoknak a hiánya, bármilyen közösségből kitzsíthatja gyermekünket.

A különbség valószínűleg abból származhat, hogy a cserkészek már egészen kiskoruktól kezdve a cserkészközösség részei, így a belépéshez nagyban hozzájárult a szülők motivációja, beleegyezése és támogatása. A nem cserkészek átlagosan idősebb korban találják meg azt a szilárd közeget, ahova saját akaratukból tartoznak, így a szülők beleszólása ebbe már nem olyan jelentős.

Fontosnak tartom annak a megemlítését is, hogy a cserkészek az egyéntől tették függővé azt, hogy közösségbe tartozik-e egy fiatal („Közéjük tartozónak vallja-e magát, közösségi ember-e, hajlandó-e aktívan részt venni a közösség építésében.”), míg a nem cserkész fiataloknál találhatunk példát arra is, hogy a közösséget tartják meghatározónak abban, hogy hozzájuk tartozik-e a fiatal. („Javarástt attól, hogy a többi tag elismeri a közösségben.”)

Ennek oka lehet az, hogy a cserkészközösségek eleve úgy vannak nevelve, hogy szívesen fogadják az új tagokat, míg egy szervezetlen csoportban lehet, hogy

egyáltalán nem cél az új tagok bevonása, ennek következtében a fogadtatás is egészen másmilyen lesz.

Nagyjából azonos gyakoriságban jelentek meg a két csoport között az alábbi tényezők: a lehetőségek és a barátok befolyása.

A nem cserkész fiatalok körében kaptam olyan választ is, amely az időt is említette, mint szempontot arra nézve, hogy tartozik-e valahova.

Abban a kérdésben már igen nagy volt a hasonlóság, hogy „Mitől függ, hogy milyen közösség tagja?”. Főként az értékrendet, a családi környezetet, az érdeklődést, a lehetőségeket és a kortársak befolyását említette mind a két vizsgált csoport.

És valóban ezek a leggyakoribb tényezők, melyek alapján közösségek alakulnak.

A nem cserkész fiatalok megemlítették még befolyásoló tényezőnek a divatot, az életkort és a származást is, mely szerint csoportokba rendeződhetnek a fiatalok.

A harmadik kérdés arra irányult, hogy egy fiatal számára miért lenne fontos, hogy szabadidejét hasznosan töltsen. A kérdés megfogalmazása azonban pontatlan volt, így végül a kitöltendő kérdőívben így szerepelt a kérdés: „Miért fontos egy fiatal számára, hogy szabadidejét hasznosan töltsen?”

A leggyakrabban és mind a két vizsgálati csoportban megjelenő válasz arra utalt, hogy ez elengedhetetlen ahhoz, hogy akár szellemi, érzelmi vagy fizikai téren fejlődjön a fiatal. („Szellemi és fizikai fejlődéshez elengedhetetlen”) Az őrsvezetők azonban sokkal konkrétabban fogalmaztak, öt válaszban konkrétan megjelenik a képességek fejlesztése szóösszetétel valamilyen szinonimája. Kiemelném még azt is, hogy mind a két csoport megemlítette azt, hogy ha fiatal korában nem él azzal a lehetőséggel az egyén, hogy hasznosan töltsen szabadidejét, később még ennyire sem lesz rá lehetősége. („Mert ha most nem tölti hasznosan később se fogja.”, „Mert később nem lesz ideje sok mindenre.”)

Megfigyelhető, hogy a cserkészek között kevesebben (egyetlen fiú) vetette fel azt a kérdést, hogy mit is nevezhetünk hasznosnak, míg a nem cserkész fiatalok között ez igen nagy arányban jelent meg, a válaszok egyharmadában megfigyelhetjük azt, hogy a „hasznos” jelzőt elemzik a válaszolók. Ennek feltehetően ahhoz is köze van, hogy a cserkészletben alapvetően fontos érték és szempont a szabadidő hasznos eltöltése, így konkrétabban fogalmazódott meg a cserkészek előtt a válasz is.

A nem cserkész fiataloktól kaptam olyan választ is, miszerint minden tevékenység hasznos, amivel kipiheni magát az adott illető. („A szabadidő arra való, hogy az ember kipihenje az elmúlt órák, napok stresszel teli fáradalmait, tehát a pihenés, tévzés, zenehallgatás, akár egy kocsmázás a haverokkal hasznos időtöltés ebből a szemszögből.”)

Arra a kérdésre, hogy „Mi veszélyezteti leginkább napjaink fiataljait? (Magyarország határain belül.)” igen sokféle választ kaptam.

A cserkészek elsősorban a következő dolgokat hangsúlyozták: az egészségre káros életmód elemeit (alkohol, dohányzás, kábítószer), a média által közvetített liberalizmust, a nem megfelelő értékeket, a manipulálhatóságot, valamint a megfelelő családmódellek hiányát. Kiemelt helyen szerepelt a rossz társaságba való kerülés is. Megemlítették még az egzisztenciális bizonytalanságot, a karrierizmust és az eltompulást vagy kiüresedést is, amely a belső, lelki vagy szellemi világra vonatkozhat.

A nem cserkész fiatalok is egész széles skálán említettek meg különböző problémákat, közöttük kiemelt helyen szerepelnek az alábbiak: a manipuláció, a drogok, az alkohol és a rossz társaság befolyásoló szerepe, ezeken kívül szerepel még a munkanélküliség, a bűncselekmény áldozatává válás, valamint a bizonytalanság és ennek kapcsán a jövőkép hiánya.

Itt is megfigyelhető a két csoport közötti hasonlóság, ám a cserkészek nagyobb arányban említették a dohányzást, az alkoholfogyasztást, a kábítószer használatot és a számítógépet, mint a nem cserkészek. (Az egészségkárosító elemek közül az őrsvezetők fele említette legalább az egyik tényezőt, a nem cserkészek közül öten. A különbség ott a legszembeűnőbb, hogy a nem cserkészek közül hárman csak a drogot említették.) Ennek szintén köze lehet a cserkészek alapvetően egészség-centrikus beállítódásához.

A következő kérdés nagyban hasonlít az előzőre, azonban árnyalatnyi különbség van közöttük. Arra a kérdésre, hogy „Mit tartasz a fiatalok legnagyobb problémájának napjainkban?” igencsak különböző válaszok érkeztek. A két csoporton belül is nagy volt a szórás, ezért csak pár példát említenék: „Egyre korábban kezdenek felnőtt dolgokat csinálni.” „Célok hiánya, semminek és senkinek nincsenek elkötelezve.” „Családok széthullása, szenvedélybetegségek, rossz

értékrend.” „Az oktatási rendszer zavarossága, a társadalomba való beilleszkedés egyre nehezebbé válása, az ebből következő létbizonytalanság.” „Az erkölcsi tartás hiányát. Hogy ma már mindent lehet, minden elérhető, bármit megtehetsz, ha van elég pénzed, és emellett az igazán fontos dolgok eltörpülnek.”

Ebben a kérdésben nem találtam élesen kirajzolódó összefüggést a cserkészethez való tartozás és a cserkészethez nem tartozás között.

A „Szerinted milyen képességekkel/ tulajdonságokkal kell rendelkeznie ahhoz egy fiatalnak, hogy felnőtt életében is sikeres legyen?” kérdés meglehetősen sok bonyodalmat okozott, mivel nem tisztáztam azt, hogy mit jelent a sikeresség. Úgy gondoltam, hogy ezt mindenkinek magában el kell döntenie és aszerint válaszolni. Szakmailag lehet, hogy nem volt jó döntés.

Összességében itt is nagy volt a szórás, azonban a következő tulajdonságok, mind a két vizsgálati csoportban helyet kaptak: felelősségtudat, kreativitás, tartás, önismeret, humor, kitartás, szorgalom, kompromisszum készség, önállóság, akaratosság és tudás vagy megfelelő értelmi szint.

Nagyon egymásnak ellentmondó tulajdonságokat nem találhatunk, azonban pár nem mindennapi választ kiemelnék: „Minél hamarabb be kell látnia, vagy ki kell találnia, hogy mi érdeklí, mire tud időt és energiát áldozni. Sokan éveket pazarolnak el a felsőoktatásból emiatt, és nem mindig van idő második esélyre.” „Szerintem első és legfontosabb az a képesség, hogy az ember merjen Istenben hinni. Hisz Istennel semmi sem lehetetlen. Persze emellett számos tulajdonság, képesség van...” „Elsősorban, olyan géneket kell örökölnie. Illetve keveseknek megadatik a szorgalom képessége, ezek az érdeklődési körének a "tökéletes" elsajátításához szükséges. Emellett határozottság, kis humorral megfűszerezve, bárkit letaglóz”.

Éles elkülönülést ennél a kérdésnél sem tudtam megállapítani.

A következő kérdés a vallásra vonatkozott, miszerint: „Milyen szerepe van a fiatalok életében a vallásnak?”.

Sajnálom, hogy nem minden válaszoló a kérdésre fogalmazta meg válaszát, hanem elbeszélte mellette, vagy továbbgondolta a kérdést és arra adott választ. (Ilyen válaszokból csoportonként 2-2 volt.)

Mindenesetre a két csoport azonos abban, hogy mind a kettő szerint igen kevés szerepe van a vallásnak napjainkban a fiatalok életében. Valaki ezt pozitívként éli

meg („Vélemény szerint csak hátráltatja a fiatalokat.”) valaki megmagyarázni próbálja („Sokaknak korlátot jelent, az igazán megtérteknek viszont állandó támaszt nyújt.”).

Abban is egyetért a két csoport, hogy a fiataloknak van egy része, akiknek az életében van szerepe a vallásnak, azonban közöttük is vannak olyanok, akik csak szokásból, vagy felnőtt ösztönzésre gyakorolják vallásukat.

Azoknak, akik életében jelentős szerepe van a vallásnak a következőképpen fogalmazták meg a jelentőségét: „Személyiségfejlődést befolyásolja, válaszokat ad, tartást ad.” „Határozottabb életcél ad, hivatásukat tudatosan keresik, a fizikaitól kicsit távolabbi közeg.” „Erkölcsei elveket, irányokat ad, helyes társadalmi életmód, példa az életre.”

És voltak példák a másik csoportból is: „Egy kapaszkodó, egy óvóhely, ahova mindig lehet menekülni az élet viharai elől... Erőt meríthetsz a vallásból és megnyugvást találhatsz benne.” „A mai ember számára a vallás az valami erőszakos, régi és konzervatív dolog, ami mindenáron meg akar győzni a saját igazáról. A mai világban az embereknek egy ilyen nyomasztó jelenségre nincs szüksége, holott az egész nézhetne ki teljesen másképpen is. Már eleve az paradoxon, hogy az egyéni hitet vallásba akarják kényszeríteni!”

Tehát elmondható, hogy a fiatalok nagy többségének nem a vallással vannak ellenérzései, hanem a működésével, formájával és igen sokan elismerik építő, fejlesztő voltát is.

A családra vonatkozó kérdés („Milyen szerepe van a fiatalok életében a családnak?”) kiértékelésekor igen nagy összhangot figyeltem meg a két csoport között.

A leggyakrabban említett dolog a biztonság és a példamutatás volt. Ezen kívül a cserkészek még írták, hogy mindennek az alapja, míg a nem cserkész fiatalok a támogatást és az anyagi támogatást tartották még fontosnak.

Az érdekes ebben a vizsgálati kérdésben az volt, hogy a nem cserkész fiatalok közül többen is (ketten) feltételes módban írták, hogy milyen szerepűnek kellene lennie a családnak. („Mindenképpen támogató szerepe kellene hogy legyen a családnak. A család adja meg azokat az alapvető viselkedéstípusokat, normákat, melyeket a társadalom elfogadhatónak tart. A család az, aki neveli a gyereket a majdani életre, felnőtt korára. Minden olyanra fel kellene készítenie a családnak a

fiatal, mely pozitív, illetve negatív hatásként érheti őket mindennapjaik során. Így például a problémamegoldásra, a probléma eredményes kezelésére.”)

Így összességében talán az állapítható meg, hogy a cserkészek kicsit biztosabbak a családjukban, mint a nem cserkész fiatalok, de ennek okára ez a kutatás már nem adhat választ.

Az utolsó kérdés, mely a különbségeket hivatott feszegetni, szintén meglehetősen egynemű válaszokat adott a két csoportban. Arra a kérdésre, hogy „Milyen szerepe van a fiatalok életében a barátoknak?” a leggyakoribb válaszok a következők voltak: lelki támasz, jellemformáló tényező, példamutató és példakövető közeg, biztonságot nyújtó közeg és az életmód kialakításában jelentős szerepet vállaló tényező.

Tehát igen fontos szerepet tulajdonított mind a két vizsgált csoport a kortárskapcsolatoknak.

Végül a kérdőívben az utolsó kifejtős kérdés az arra irányult, hogy a fiatal kit tekint fiatalnak. („Szerinted kit tekinthetünk fiatalnak?”) Ezt azért éreztem fontosnak megkérdezni, mert ezáltal lett számomra nagyjából egyértelmű, hogy az adott válaszoló kikről beszélt.

Felső korhatárként többnyire a 25 éves kort adták meg (hatan), míg alsó korhatár gyakran a 0 éves kor volt.

Egyéb nehezen értékelhető válaszokat is kaptam, például: „Minden olyan egyént, akinek a személyisége még kifejlődőben van.” „Akinek életvitelétől más személy nem függ.” „Aki közel olyan felelősségteljes döntéseket tud hozni, mint egy felnőtt, de a lelkében még gyerek.” „Ha az életkort tekintjük, akkor körülbelül 30 éves korig, másrésztől viszont tekinthető bizonyos személyiségi jegyek alapján is, azonban ezek bizonyos esetben idősebb embereknél is jelen lehetnek. (pl. rugalmasság, újdonságok befogadása, fiatalos életvitel, stb.)”

A kérdőívben szereplő két csoportban a nemek megoszlása egyenlő volt; 6 lány és 6 fiú töltötte ki mind a két csoportban. Kor szerinti megoszlásban a lányok nagyjából azonos korúak voltak, míg a fiúkat tekintve a cserkész csoportban az átlag életkor 3 évvel nagyobb, mint a nem cserkész fiataloknál, ám jelezném, hogy a cserkészeknél a cserkészcsapat vezetője is kitöltötte a kérdőívet, ami igencsak erős befolyásoló tényező volt, valamint egy fiatal nem adta meg a születésének évét.

Összegzésképpen megállapítható, hogy a cserkészet a fiatalokat meglehetősen nagy sikerrel neveli az egészséges életmódra és a vallás fontosságára, valamint saját jellemük direkt alakítása is hangsúlyosabb náluk, azonban nagy különbség nincs a két csoport gondolkodása között, amelyet én most ki tudtam volna mutatni.

8. Összegzés

Az ember társasági szükségletei miatt tehát élete alatt számtalan közegbe tartozik. Az első ilyen közeg a család, ahol az elsődleges szocializálódás végbemegy, majd amikor eléri a gyermek a megfelelő érettségi szintet bekerül a közoktatási intézményekbe.

Ezekben az intézményekben azonban további kis csoportosulások alakulnak a különböző szakkörök vagy a különböző érdeklődés miatt.

Kamaszkorban a szülői felügyelet már korántsem olyan kiterjedt, mint az azt megelőző időszakban, így a fiatalok saját maguk döntenek csoportosulásaikról, és az ezekben végzett tevékenységekről. Ezek a tevékenységek azonban gyakran ártalmasak, illegálisak vagy haszontalanok. Ezeknek a kiküszöbölése lehetséges megfelelő elfoglaltságok kínálásával. Ilyen tevékenységeket nyújt például a cserkészlet.

A cserkészlet 1907-ben a Brownsea szigeten megtartott első cserkészttáborral jött létre, ahol Robert Baden-Powell elméleti feltételezéseit gyakorlatba ültette át. Ezzel a táborral és az 1908-ban megjelent Cserkészlet fiúknak című művével szerzett népszerűséget és befogadó közeget a cserkészletnek. Ezeket az eseményeket számtalan bemutató körút követte és szervezeti egység létrejött, megkezdődtek a vezetőképzések, kiszélesedtek a cserkészletben foglalkoztatott korcsoportok és megalakult a leány cserkészlet is.

A mozgalom a mai napig a legismertebb ifjúsági mozgalom az egész világon.

Magyarországon 1910-ben alakult meg az első cserkészcsapat, majd 1912-ben megalakult az országos szervezet is, a Magyar Cserkészszövetség.

Az 1933-ban megrendezendő IV. Világdzsembori házigazdája Magyarország lett. A nagyszerű dzsemborit Gödöllőn rendezték meg és a magyarok a II. Világdzsemborin nyújtott teljesítményükhöz hasonlóan magas színvonalon teljesítették a kötelességüket és beváltották a hozzájuk fűzött reményeket.

A harmincas évek végétől támadások érték a cserkész tevékenységet, melyet Teleki Pál életében sikeresen visszavert, ám 1941-es halála után a cserkészlet sorsa megpecsételődött. Többször is feloszlatták a cserkészletet, ám sikerült mindig

újjáalakulniuk, de 1948 májusában könyörtelenül beolvasztották az Úttörő Mozgalomba. Ezután 1989-ig csak titokban folytatódhatott a cserkészmunka.

1989 óta töretlenül működik Magyarországon a Magyar Cserkészszövetség.

A cserkészlet lényegének megértéséhez rövid, összefoglaló gondolatokra van szükségünk, melyek a legfontosabb elemek kiemelésével tárják elénk a cserkészlet mibenlétét. Itt már csak az alapító atya meghatározását ismételném meg, miszerint „A „cserkészlet” kifejezés fiúk és lányok jó állampolgárrá való nevelésének rendszere a játék révén.”¹⁵

A cserkészlet módszere a cserkészlet speciálisan kidolgozott módszertani eleme, melynek főbb jellemzői: „a lelkiismeretre hallgató folyamatos önnevelés, a cselekedve tanulás, a kiscsoportos foglalkozás (6-10 fős óra), cserkészlet törvények és a fogadalom, az állandóan ösztönző programok (a próbarendszer).”¹⁶

A cserkészlet szükségességére csak röviden térnék vissza. A cserkészlet alapvetően élmény alapú oktatást és példamutatás alapú nevelést alkalmaz. E kettő a kulcsa az egész cserkészletnek. A már fent végigvett célok és tevékenységek, mind hasznosíthatóak az életben, kikapcsolják a gyerekeket, lekötik a fölösleges energiáikat, szórakoztatják őket és emellett az életben igen fontos és alkalmazható ismereteket csempésznek bele a gyerekek fejébe. Jókedv, új ismeret szerzése és biztonságos közeg. Talán ez a hármas teheti legszimpatikusabbá az egész mozgalmat.

A kutatás eredményeként annyi mondható el, hogy a cserkészletnek megfelelően a cserkész fiatalok hangsúlyosabban figyelnek az egészségre, a vallásra és direktbben formálják jellemüket, mint a nem cserkész fiatalok.

¹⁵ Lord Baden-Powell: A cserkészvezető, Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége (ismeretlen fordító kéziratát az eredeti alapján átdolgozta: Illy József) 5.p.

¹⁶ A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya, 2005. Budapest, 17.§

Irodalomjegyzék

- Arató László (szerk.) (1995): *Reggeli és esti imák a cserkész táborban*. Márton Áron Kiadó, Budapest.
- Baden-Powell, Robert (1992): *A Cserkészvezető*. Budapest, Magyar Cserkészcsapatok Szövetsége. (ismeretlen fordító kéziratát az eredeti alapján átdolgozta: Ily József)
- Baden-Powell, Robert (É.n.): *B.-P. horizontja (Válogatás a The Scouter című folyóiratban 1909-1941 között megjelent írásokból)*.
<http://cserkesz.lelkes.hu/bibliotheca/> (2008.01.23.)
- Bodnár Gábor (1989): *A Magyarországi Cserkészlet Története*. Püski Kiadó, Budapest.
- Csémi Szilárd (szerk.) (2005): *Útmutató az SZMCS próbarendszeréhez*.
www.szmcs.sk/index/src.php?image=141 (2008.01.23.)
- Derzsi Ottó (2006): *Két 60 éves évforduló és ami mögötte van*.
http://www.kjf.hu/nevelestortenet/index.php?act=menu_tart&rovat_mod=arc_hiv&eid=34&rid=2&id=235 (2008.03.25.)
- Farkas Tamás (2001): *A dzsemborik első évszázada*.
<http://cserkesz.hu/mcssz/tortenelem/dzsemb100.html> (2008.01.23.)
- A Magyar Cserkészszövetség Alapszabálya (2005). Budapest, Márton Áron Kiadó.
- Marosvári Attila (É.n.) <http://cserkesz.hu/otker/tortenelem/tortenelem.htm> (2008.01.23.)
- Radványi Kálmán (1931): *Cserkészúton Spanyolországban*. Révai Irodalmi Intézet, H.n.
- Sík Sándor és Surján László (1998): *Magyar Cserkészvezetők könyve*. Márton Áron Kiadó, Budapest.
- Széchenyi István (É.n.): *A közösség szerepe az egyéni szocializációban*.
<http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=182#v2> (2008.03.23.)
- Trencsényi László (1997): *Mozgalmak évszázada?*
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=1997-11-ta-Trencsenyi-Mozgalmak>

- Dr. Várnagy Elemér és Dr. Páva István (1994): *Sík Sándor pedagógiája a „Fiatal Magyarország”-ban*. Janus Pannonius Tudományegyetem BTK Pedagógia Tanszék, Pécs.

Melléletek

1. Melléklet: A cserkész jelöltpróba és a cserkész próbákhoz szüksége ismeretek (Készült Az Útmutató az SZMCS próbarendszeréhez c. dokumentum alapján)

A cserkész jelölt próba:

- feltételei:
 - betöltött 10. életév
 - a cserkészcsapat rendezvényein való min. 75%-os részvétel
 - az előírt elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítása

I. Jellemnevelés:

- a cserkész törvény ismerete, értelmezése, gyakorlása
 - a fogadalom szövegének ismerete, értelmezése, ennek megfelelő viselkedés
 - a cserkészjelszó, köszönés, kézfogás, tisztelgés, jelvény ismerete, jelentése, magyarázata
 - a magyar cserkészinduló és szerzőjének neve
 - cserkésznapló vezetése
 - a napi jótett alkalmazása
 - házimunkák ismerete és gyakorlása: takarítás, bevásárlás, kerti munkák
 - illemtan:
 - o min. 10 elemi illemszabály ismerete
 - vallásgyakorlás:
 - o hitének aktív gyakorlása
 - o tolerancia más vallásúakkal szemben
 - o 3 történet elmondása a Bibliából
 - o egyházi előjáróinak ismerete
 - o nevezetesebb egyházi ünnepek ismerete

II. Cserkészmozgalom:

- az egyenruha tartozékainak ismerete
- cserkészcsapat:
 - o csapatszám és csapatnév ismerete
 - o csapat parancsnoka és őrsvezetője nevének, címének, foglalkozásának ismerete
 - o csapatinduló és csapatkiáltás ismerete
 - o csapatnévadó életének ismerete
- cserkész történelem:
 - o Baden-Powell életének ismerete
 - o a magyar cserkészmozgalom kiemelkedő alakjainak ismerete

III. Kultúra:

- magyarságismeret:
 - o a magyar himnusz, zászló és címer ismerete és jelentése
 - o min. 15 népdal, 6 cserkészdal, 5 népijáték, 5 egyéb játék, 3 mondóka ismerete
 - o nemzeti ünnepeink ismerete
 - o 3 magyar uralkodó nevének ismerete
 - o a magyar nép eredetének ismerete

- lakhelye földrajzi fekvésének, fontosabb nevezetességeinek és rövid történetének ismerete
- jeles alkalmakkor való szereplés
- min. 1-1 karácsonyi és húsvéti népszokás és dal ismerete
- a szlovák zászló, címer ismerete
- Szlovákia földrajza; nagyobb városok, folyók, hegységek ismerete
- földrészek ismerete
- könyveiről jegyzék készítése, népdal jegyzék vezetése

IV. Egészségügy:

- a személyi higiénia szabályainak ismerete
- teste élettanilag fontos szervei működésének ismerete
- baleset-megelőzés, teendők baleset során, baleset bejelentése
- napszúrás megelőzése
- kullancs felismerése
- kisebb balesetek ellátása: vízhólyag, szálka, lábfeltörés, horzsolás, felületi sebek
- a leggyakoribb betegségek fő tüneteinek ismerete
- a dohányzás és alkoholfogyasztás ártalmainak ismerete

V. Cserkészstudás:

A) Kirándulás-táborozás:

- cserkészhez illő viselkedés természetben
- helyes öltözködés és csomagolás 1 napos túrára télen és nyáron
- tűzrakás:
 - o a tűztér helyes kiválasztása és kialakítása
 - o a tűzhely helyes előkészítése
 - o a tűzrakás szabályai, tűzvédelem
 - o tűzifa ismerete és gyűjtése
 - o tűzgyújtás max. 3 gyufával, rajta vízforralás és szalonnasütés
 - o a tűzhely felszámolása
- főzési ismeretek:
 - o kemény és lágy tojás készítése, teafőzés
 - o zöldség tisztítása
 - o kenyér szeletelése, konzervnyitás
- kétszemélyes sátor felverése
- egy óra eltöltése egyedül az erdőben megfigyeléssel

B) Kézügyesség:

- csomók ismerete és alkalmazása: egyszerű kettős, ívelt kettős, szorító nyolcas, svábhurok, sátorfeszítő csomó ismerete
- szerszámhasználat:
 - o bicska kezelése és élesítése
 - o kézi szerszámok használatának ismerete
- kézügyességi feladatok:
 - o nyakkendőgyűrű készítése gubacsból
 - o hármás-négyes fonás ismerete
 - o ajándék készítés, ajándék, könyv becsomagolása

bakancs karbantartása

- varrási alapismeretek: gomb felvarrása

C) Tájékozódás:

turistajelek ismerete

- útjelek ismerete és készítése, kövekből, ágakból, fűből
- természeti képződmények szerinti tájékozódás (pl. hangaboly, moha stb.)

D) Természetismeret:

- növény ismeret:

- o min. 6 fa, 6 bokor felismerése levele és kérge alapján
- o min. 13 virág ismerete
- o herbárium készítése 10 növényből
- o fontosabb gyógynövények ismerete
- o kerti és erdei gyümölcsök ismerete
- o környéken élő növények ismerete
- o cserepes virág ültetése és gondozása
- o termésgyűjtemény készítése

- állatismeret:

- o hazánk vadállatainak és életmódjuknak ismerete
- o környéken élő állatok, madarak ismerete
- o állathang utánzása
- o madártoll gyűjtemény készítése
- o madáretetés télen
- o háziállatok ismerete

- csillagképek ismerete: Nagy-Göncöl, Sarkcsillag

- természetvédelmi jótett elvégzése

E) Egyéb:

alaki kiképzés és vezényszavak ismerete

- jeladás:

- o sípjelek ismerete
- o becslés: önméreteinek ismerete
- o tárgyak méretének becslése, fontosabb szabványméretek ismerete

- megfigyelés:

- o Kim játékban 24 tárgyból 14 megjegyzése (3 perc alatt egy perc megfigyelés után)

VI. Környezetismeret:

- a környezetszennyezés tényének tudatosítása, vízzel, árammal, gázzal való takarékoskodás
- lakhelye és a cserkészotthon környékének ismerete: vasút-, autóbusz állomás, posta, a legközelebbi ételkészítési pont, telefon ismerete
- segélytelefonszámok ismerete:
 - o rendőrség, mentők, tűzoltóság
 - o szülei munkahelyi címének, telefonszámának ismerete
- postahasználat:
 - o egyszerű, ajánlott, expressz-levél feladása
- telefonautomata használata
- biztonságos közlekedés: gyalogosra és kerékpárosra vonatkozó szabályok ismerete

VII. Testi teljesítmény:

- rendszeres testedzése
- min. 50 km túra évenként

- 1 km megtétele 10 perc alatt indiánfutással (50 lépés gyaloglás, 50 lépés futás)
- 25 méter leúszása tetszőleges módon, a fürdés szabályainak ismerete
- kötéltámaszkodás 4 méter magasba
- árokugrás, magasugrás
- célba dobás 5 méterről
- ugrókötéltámaszkodás használata, 5 figura ismerete

VIII. Őrsi rendszer:

- Őrsi név, induló, csatakiállítás, az Őrsi állat ill. növény ismerete
- Őrsi tisztség betöltése
- Őrsi riadólánc ismerete, az ŐV és Őrsi tagok címének, telefonszámának ismerete
- min. 2 kiránduláson való megjelenés
- csapattáborban való részvétel

Első cserkészpróba

- feltételei:
- az újoncpróba ismerete, cserkészfogadalom tétele
 - betöltött 11 életév,
 - a csapat rendezvényein való min. 80%-os részvétel
 - az előírt elméleti és gyakorlati anyag elsajátítása
 - egy csapattáboron való részvétel

I. Jellemnevelés

- vallásgyakorlás:
 - o vallási kötelességek teljesítése
 - o reggeli és esti himnusz ismerete
 - o tájékozódás a Bibliában
 - o keresztnéve eredetének és jelentésének ismerete
- önfegyelem ételben, beszédben, tettekben
- illetan:
 - o viselkedés a templomban, nyilvános helyen, utazáskor, üdülésen
 - o megszólítás, ismerkedés illetana
 - o sport, játék illetana
 - o telefonálás illetana
- rászoruló idők segítése
- közhasznú munkák végzése (elhagyatott sír gondozása, falutakarítás, pataktisztítás)

II. Cserkészmozgalom

- SZMCS: képesítési- és próbajelvények ismerete
- cserkész történelem:
 - o a magyar cserkészmozgalom sajátosságai, vázlatos története, kiemelkedő egyéniségei
 - o a felvidéki magyar cserkészmozgalom vázlatos története, kiemelkedő egyéniségei (Mrenna J., Beszédes L., Bíró Lúcián, stb.)
 - o a világ cserkészmozgalmának vázlatos története (B.P. élete, a cserkészmozgalom kialakulása és fejlődése)

III. Kultúra

- fontosabb ünnepek ismerete
 - o fontosabb nemzetközi ünnepek ismerete
- rokonságismeret:
 - o a szűkebb rokonság ünnepi évfordulóinak ismerete
- magyarságismeret:
 - o min. 40 népdal, 10 cserkészdal
 - o népünk eredetének ismerete (a Honfoglalás előtti történelem)
 - o nyelvrokonság ismerete
 - o rovásírás ismerete, használata
 - o min. 10 jelentős magyar történelmi esemény ismerete
- régiójának ismerete:
 - o min. 3 múzeum, 2 vár vagy kastély, tájház meglátogatása
 - o táncházban való részvétel
- egyéni megnyilvánulás csapatkeretben (rajz, zene, szóbeli, írásbeli, stb.)
- cserkészirodalom olvasása:
 - o a Cserkész c. újság rendszeres olvasása

- Baden Powell: Cserkészzet fiúknak c. könyvének elolvasása
- Európa vázlatos földrajza: politikai felosztás, fővárosok, hegy és vízrajz ismerete

IV. Egészségügy

- vérzések, sebek ellátása
- pulzusmérés
- kötözés pólyával
- légzésvizsgálat
- házibeteg ápolása
- betegségmegelőzés, egészségvédelmi szabályok
- idegen test a szemben

V. Cserkészstudás

A) Kirándulás – táborozás

- helyes öltözködés, felszerelés többnapos kirándulásra – hátizsákba való csomagolás többnapos táborozásra
- tűzrakás:
 - tűzrakás és tűzgyújtás esőben, szélben, hóban
 - tűzgyújtás max. 2 gyufával
 - tűzgyújtás gyufa nélkül (lencse segítségével)
 - tűzfajták ismerete (tábortüzek, fontosabb munkatüzek)
- főzési ismeretek:
 - az őrs részére gyógytea készítése friss gyógynövényből
 - az őrs részére zöldségleves, tészta, paprikás krumpli, lecsó, rántotta készítése
- táborépítés:
 - sátor felállítása, körülárkolása
 - őrsi tábori felszerelés karbantartása
 - tábori munkákon való részvétel (latrina ásása, stb.)
 - körletépítés, zászlórúd, tábori kereszt készítése
 - őrsi kapu, pad készítése
- hat óra egyedül az erdőben
- egyéni tábori napló vezetése

B) Kézügyesség

- csomók ismerete és gyakorlati alkalmazása: Dugólekötő, kötélrövidítő, mentőcsomó, keresztkötés
- varrási ismeretek:
 - csajkaszák varrása, zokni stoppolás
 - nyakkendőgyűrű fonása bőrből
 - füzet készítése (varrása)
- háztartási munkák végzése:
 - villanykörte kicserélése, biztosíték bekapcsolása
 - táborban fehérnemű, zokni, ing, stb. kimosása
 - madáretető készítése
- szerszámok használata és karbantartása: fűrész, fejsze, ásó, kapa, gereblye, lapát, sarló használata
- mat tárgy készítése moduritból, fazekasagyagból vagy gipszből

- kopjafa faragása, fafaragás
- cserkészbot készítése és használata

C) Tájékozódás

- turista térkép használata, tájolása:
 - o iránytű használata
 - o lépték, térképjelek ismerete
- égtájak meghatározása: tájékozódás a Nap, Hold és csillagok szerint

D) Természetismeret

- növényismeret:
 - o min. 12 fa felismerése törzse, levele, termése alapján
 - o gombaszedés módja, a gomba felépítése, 3 mérgező, 5 ehető gomba ismerete
 - o min. 10 gyógynövény ismerete, gyakorlati felhasználása
 - o min. 3 mérgező növény ismerete
 - o herbárium készítése 20 növényből
- fontosabb csillagképek ismerete: Kis-Göncöl, Cassiopeia, Orion
- állatismeret:
 - o min. 5 vadon élő madár és életmódjának ismerete
 - o min. 3 vadon élő állat és 5 madár hangjának felismerése
 - o vadak becserkészése
 - o egyes tájegységek jellegzetes állatainak ismerete
 - o min. 5 állatnyom felismerése, követése, min. 1 nyom kiöntése
 - o min. 3 vad ürülékének felismerése
- madárfészek megfigyelése

E) Egyéb

- jeladás:
 - o karjelek ismerete (vigyázz, vezetők hozzám, állj...)
 - o Morze abc ismerete
- becslés:
 - o önméreteinek alkalmazása
 - o idő-, távolság-, magasságbecslés
- megfigyelés: Kim-játékban 24 tárgyból 16 megjegyzése

VI. Környezetismeret

- vázlatkészítés lakhelye környékéről a legfontosabb létesítmények megjelölésével
- postahasználat: csomag, távirat, pénz postázása
- lakhelye közlekedési lehetőségei: vasúti ill. autóbusz menetrend használata átszállással

VII. Testi teljesítmény

- méta szabályainak ismerete
- 50 m leúszása
- 10 km megtétele 2 napos felszereléssel
- 2 km megtétele 15 perc alatt indiánfutással
- min. 75 km túra évente
- 1 éjszaka eltöltése szabad ég alatt (bivakolás)

VIII. Őrsi rendszer

- Őrsi jótett, Őrsi pénzgazdálkodás
- nyilvános Őrsi szereplés (tábortűzi számok előadása)
- éjjeli riadón való részvétel
- évente legalább 10 nap táborozás sátorban

Második cserkészpróba:

- feltételei:
- az első cserkészpróba ismerete
 - betöltött 13. életév,
 - az összejöveteleken, kirándulásokon, rendezvényeken 80%-os részvétel
 - az előírt elméleti és gyakorlati anyag elsajátítása
 - két nyári táboron való részvétel

I. Jellemnevelés

- önfegyelem élvezeti cikkekben (dohányzás, alkohol, drog)
- vallásgyakorlás:
 - o az egyházközösség életében való részvétel
 - o a világvallások főbb jellemzőinek ismerete
- illemtan:
 - o a levélírás szabályainak ismerete (magán-, hivatalos levél)
 - o jelentés, kérelem írása
 - o fiúk-lányok kapcsolatának illemtana
 - o az ajándékozás illemtana
- humanitárius tevékenység kifejtése

II. Cserkészmozgalom

- SZMCS:
 - o a SZMCS szervezeti felépítése
 - o a SZMCS története
- a csapat történetének ismerete
- cserkész történelem:
 - o B. P. és Seton cserkészmozgalma
 - o a cseh és szlovák cserkészlet kiemelkedő egyéniségei
 - o a leánycserkészlet történetének ismerete

III. Kultúra

- magyarságismeret:
 - o min. 70 népdal, 15 cserkészdal ismerete
 - o min. 3 magyar festő v. szobrász nevének, 1-1 művének ismerete
 - o min. 3 magyar zeneszerző nevének, 1-1 művének ismerete
 - o a magyar származású Nobel-díjasok nevének ismerete
 - o az aradi vértanúk nevének ismerete
 - o a magyar népi tájegységek ismerete
- világi kultúra:
 - o min. 3 világi festő vagy szobrász nevének, 1-1 művének ismerete
 - o min. 3 világi zeneszerző nevének, 1-1 művének ismerete
- régiójának ismerete:
 - o további képtár-, színház-, vár-, kastély meglátogatása
 - o hangversenyen, kiállításon, táncszínházban való részvétel
- a világ vázlatos földrajza: politikai felosztás, fővárosok, hegy- és vízrajz ismerete
- a magyar és szlovák elnök, ill. miniszterelnök nevének ismerete
- a szlovákiai magyar közéleti személyiségek nevének ismerete

- önképzés:
 - o újságcikk írása
 - o útinapló vezetése
 - o további 2 cserkészkönyv elolvasása

IV. Egészségügy

- csont- és ízületi sérülések ellátása
- elsősegély ájulásnál
- beteg szállítása (Rauteck- és Heimrich-féle műfogás)
- kockázati tényezők (alkohol, dohányzás, gyógyszer, kábítószer, nemi betegségek, stb.)
- rosszulletek, mérgezések, kígyómarás ellátása
- mesterséges légzés ismerete és alkalmazása
- elsősegély áramütés, égés, fagyás esetén
- jégből, vízből, tűzből való mentés
- legfontosabb gyógyszerek ismerete
- stabil oldalfekvés és alkalmazásainak feltételei

V. Cserkésztudás

A) Táborozás – kirándulás

- táborépítés:
 - o különböző típusú sátrak felverése
 - o tábori kapu, konyha, ebédlő, tábori oltár építése
- tűzrakás:
 - o munkatüzek ismerete és használata
 - o min. 3 tűz meggyújtása 1-1 gyufával
- főzési ismeretek:
 - o bográcsgulyás, zsványpecsenye, lacipecsenye, kenyérlepény készítése
 - o őrs részére étrend összeállítása többnapos kirándulásra
 - o az élelem helyes tárolása a természetben
 - o gyümölcsök tartósítási módjainak ismerete.
- egy nap egyedül az erdőben

B) Kézügyesség

- csomók ismerete, alkalmazása:
 - o halászcsomó, halászhurok, madzagfeltekerés
 - o kötélhíd, kötélletra készítése
- varrási ismeretek:
 - o tarisznya varrása
 - o 5 alapöltés ismerete
- kerti munka végzése:
 - o gyümölcsfa szakszerű ültetése
 - o kaszálás
- háztartási munka végzése: foltisztítás, mosás, vasalás, ruhajavítás, mosogatás
- használati eszköz készítése: evőeszköz (villa, kanál) faragása fából
- a fényképezés alapjainak elsajátítása

C) Tájékozódás

- turistatérkép használata, tájolás:
 - o térkép segítségével az úthossz, útidő meghatározása
 - o tartózkodási hely megállapítása
 - o térképvázlat készítése térképjelekkel, léptékkal
- „felderítő úton” való részvétel: Egynapos, kb. 10 km-es kiránduláson való részvétel a vezető utasításai alapján, ismeretlen terepen térképpel és iránytűvel a kézben
- az útról írásos beszámoló készítése az útvonal és a terep felvázolásával
- a megfigyelések és a teljesített feladatok leírása

D) Természetismeret

- növényismeret:
 - o min. 15 gyógynövény, 5 mérgező növény ismerete
 - o herbárium készítése 40 növényből
 - o min. 10 ehető gomba ismerete
 - o min. 3 fa felismerése metszete alapján
- állatismeret:
 - o min. 5 rovar ismerete
 - o min. 10 madárhang ismerete
 - o min. 5 halfajta ismerete
 - o min. 6 vadállat hangjának ismerete
- nyomolvasás:
 - o min. 5 vadállatnyom felismerése, a nyom követése, a járás és futás megkülönböztetése
 - o emberi járás, futás, sántítás, nehezékekkel való járás felismerése
- időjárás- alapismeretek:
 - o népi időjárás-előrejelzés
 - o felhők megfigyelése
- min. hét csillagkép ismerete

E) Egyéb

- jeladás:
 - o jeladás 1 zászlóval
 - o füstjelek ismerete (táborhely, jó hír, segítség, gyülekező)
- megfigyelés: Kim-játéknál 24 tárgyból 18 megjegyzése

VI. Környezetismeret

- postahasználat:
 - o távolsági telefonhívás lebonyolítása, körzete hívószámának ismerete
 - o telefonkönyv használatának ismerete
- utazás:
 - o a nemzetközi információs jelek ismerete
 - o csoportos kedvezmény intézése a vasútnál
 - o helyjegy váltása
- a fő víz-, ill. gázcsap helye otthon, a cserkészotthonban, használata

VII. Testi teljesítmény

- 20 km megtétele többnapos kirándulási felszereléssel
- kitartó úszás 5 percig
- mozgótáboron való részvétel
- kerékpártúrán való részvétel
- 100 km megtétele évente
- 30 fekvőtámasz vagy 50 guggolás megtétele
- az önvédelem alapjainak ismerete

VIII. Őrsi rendszer

- Őrsi mentődoboz készítése
- éjszakai portyán való részvétel
- Őrsének Őrsi gyűlés vezetése, népdaltanítás, játék vezetése
- a cserkészlet népszerűsítése, tagtoborzás

2. Melléklet: A kutatás során felhasznált kérdőív mintája:

Fiatalok

Kérlek, válaszolj a kérdésekre 3-4 mondattal.

1) Mitől függ, hogy egy fiatal tartozik-e közösségbe?

.....
.....
.....

2) Mitől függ, hogy milyen közösség tagja?

.....
.....
.....

3) Miért fontos egy fiatal számára, hogy szabadidejét hasznosan töltsse?

.....
.....
.....

4) Mi veszélyezteti leginkább napjaink fiataljait? (Magyarország határain belül.)

.....
.....
.....

5) Mit tartasz a fiatalok legnagyobb problémájának napjainkban?

.....
.....
.....

6) Szerinted milyen képességekkel/ tulajdonságokkal kell rendelkeznie ahhoz egy fiatalnak, hogy felnőtt életében is sikeres legyen?

.....
.....
.....

7) Milyen szerepe van a fiatalok életében a vallásnak?

.....
.....
.....

8) Milyen szerepe van a fiatalok életében a családnak?

.....
.....
.....

9) Milyen szerepe van a fiatalok életében a barátoknak?

.....
.....
.....

10) Szerinted kit tekinthetünk fiatalnak?

.....
.....
.....

A kérdezett neve:
Férfi/ Nő

A kérdezett születési éve:
19....

Köszönöm, hogy válaszaiddal segítet a munkámat!

2008.03.07.